

59. møde.

Onsdag den 18. februar kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

*Forespørgsel til justitsministeren af Ib Nør-
lund (DKP) og Gert Petersen (SF):*

„Hvilke foranstaltninger vil ministeren træffe for at garantere borgernes grundlovmæssige rettigheder mod krænkelse foretaget af enkeltpersoner, grupper og efterrettingsorganisationer?“

(Forespørgsel nr. X. Anmeldt 29/1 76. Fremme af foresp. vedt. 30/1 76).

**Ordføreren for forespørgerne (Ib Nør-
lund) (DKP):**

Anledningen til denne forespørgsel er kendt. Afsløringen af aflytningen af fhv. minister Alfred Jensens lejlighed har bragt et helt kompleks af omstændigheder for dagen, som angår selve betingelserne for det politiske liv her i landet. De to forespørgerne har gentagne gange rejst spørgsmål for at få disse omstændigheder opklaret.

Ministeren har heroverfor hidtil valgt den stilling ikke at svare på spørgsmål, som er af væsentlig offentlig interesse. Han har dog bekræftet, at aflytningerne har fundet sted, og at dette er ulovlig virksomhed. Han har afgivet forsikringer om at „sætte ind for at hindre, at noget lignende kan ske igen“.

Ministeren må have forståelse for, at sådanne almene forsikringer i sig selv ikke har vægt — især efter erfaringerne med lignende forsikringer tidligere, f. eks. med hensyn til de hemmelige kartoteker. Derfor må der garanteres bag forsikringerne.

Sagen har jo rækkevidde, og det må vel specielt gøre indtryk på ministeren, at den ifølge hans eget partibladekt Aktuelt for den 31. januar i år angår — og jeg citerer et vigtigt afsnit —:

„Sejrs virksomhed var kendt af 3 socialdemokratiske statsministre: Vilh. Buhl, Hans Hedtoft og H. C. Hansen. Sidstnævnte har været fuldt orienteret om aflyt-

ningen af Alfred Jensen. Mindst én topmand i Arbejdernes Informations Central har haft et i hvert fald sporadisk kendskab til „blikkenslagerbandens“ virke. De indsamlede oplysninger endte via kommandør Mørch“ — det var souschefen for efterretningstjenesten — „hos regeringen. Der flød en rigelig pengesum fra CIA til Arne Sejrs organisation“.

Så vidt Aktuelt, der må formenes at have særlige muligheder for at kontrollere sine oplysninger. Det vil sige, at sagen også inddrager de højeste politiske embeder, statsapparat og efterretningstjeneste herfra og fra USA samt studenter og socialdemokraters private efterretningstjenester i én fælles virksomhed, som krænkede danske borgeres grundlovmæssige rettigheder. Sådanne forhold skaber uacceptable betingelser for dansk politisk liv. Der må gives garantier imod, at de udvikler sig, og den første bør være en fuld opklaring af de foreliggende sager.

Justitsministeren (Orla Møller):

Hr. Ib Nørlund og hr. Gert Petersen har forespurgt mig direkte, hvad jeg vil gøre for at garantere borgernes grundlovmæssige rettigheder mod krænkelse fra forskellig side.

Lad mig hertil indledningsvis udtale, at der med dette spørgsmål berøres så fundamentale ting, at det er rimeligt, at disse med mellemrum tages op til debat og giver anledning til fornyede overvejelser. En gennemgang af Folketingstidende viser da også, at sådanne debatter adskillige gange har fundet sted her i tinget inden for de sidste 10-15 år.

Den direkte anledning til, at spørgsmålet nu igen er rejst, er, som det klart fremgår af de bemærkninger, hr. Ib Nørlund lige har gjort, de aflytninger, der fandt sted for ca. 20 år siden af et daværende folketingsmedlems lejlighed. Det er korrekt, at jeg flere gange i den senere tid har besvaret spørgsmål herom, og det er jo de samme, der har stillet spørgsmålet, der står bag forespørgslen i dag. Derfor er det nødvendigt endnu en gang at sige: de grundlovsbeskyttede rettigheder, der sigtes til i forespørgslen, er vel først og fremmest de rettigheder, der er angivet i grundlovens kapitel VIII, herunder specielt §§ 72 og 77 om boligens ukrænkeligt-

[Justitsministeren.]

hed og ytringsfriheden. Til sikring af, at disse fundamentale rettigheder overholdes, er der navnlig givet regler i retsplejeloven og i straffeloven.

Problemerne i forbindelse med beskyttelsen af privatlivets fred blev undergivet en grundig debat her i tinget i foråret 1972 og resulterede i lov nr. 89 af 29. marts 1972 om ændring af straffeloven, retsplejeloven m. v. Der skete her en væsentlig skærpelse af reglerne i den forstand, at beskyttelsen af privatlivets fred blev udvidet. Bl. a. blev der indført straffebestemmelser mod uberettiget anvendelse af det såkaldte spionudstyr, herunder minifotoudstyr og aflytningsapparater m. v.

Af bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 68 kan fremhæves, at kun politiet kan beslaglægge breve og andre forsendelser, som er rettede til eller antages at være bestemte for eller hidrøre fra en sigtet i en straffesag, og i så fald kun efter en retskendelse. Det er endvidere i loven bestemt, at det første gennemsyn af papirer, som beslaglægges, såvel som åbning af breve og andre lukkede forsendelser, når vedkommende ikke samtykker i afvigelse herfra, iværksættes af retten.

I nærmere opregnede tilfælde og under bestemte betingelser kan politiet ved en konkret retskendelse opnå adgang til at aflytte telefonsamtaler til og fra bestemte telefoner. Politiet kan endvidere under tilsvarende betingelser få adgang til at aflytte eller optage nærmere bestemte former for samtaler og forhandlinger. Der er således med hvert enkelt tilfælde af telefonaflytning osv. sikret den stærkeste mulige kontrol, nemlig gennem de uafhængige domstole.

I februar 1964 var der her i tinget en større debat om politiets efterretningstjenestes virksomhed, og i overensstemmelse med en indstilling fra flertallet i folketingsudvalget blev det vedtaget, at regeringen skulle nedsætte et kontrolorgan bestående af 4 medlemmer. Jeg kan i den forbindelse henviser til Folketingstidende 1963-64, tillæg B, sp. 831-34, hvori udvalgets opgaver er angivet.

Udvalget blev nedsat den 8. juni 1964 med et kommissorium som angivet i udvalgsbetænkningen. Udvalgets hovedopgaver er herefter at føre tilsyn med politiets

efterretningstjenestes registrering og videregivelse af oplysninger, ligesom udvalget holdes underrettet om de til enhver tid fulgte retningslinjer for registrering. Politiets efterretningstjenestes øvrige virksomhed falder derimod uden for udvalgets virkefelt, og det samme gælder forsvarrets efterretningstjenestes virksomhed. Som medlemmer af kontroludvalget — også kaldet Wambergudvalget — blev udpeget amtmand Wamberg, rigsarkivar Hvidtfeldt, højesteretssagfører Jon Palle Buhl og programchef Engberg-Petersen, og udvalget har bevaret denne sammensætning den dag i dag.

Efter 1964 var spørgsmålet om registreringspraksis ofte fremme her i tinget, og en vis afklaring opnåedes i 1968, da den daværende regering den 30. september 1968 udsendte den efterhånden berømte erklæring, hvis hovedtese er, at registrering af danske statsborgere ikke må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Der har været talt meget om denne erklærings indhold, og jeg tænker her først og fremmest på debatterne her i tinget i november 1969 og januar 1970. For at udelukke enhver tvivl vil jeg gerne understrege, at det også er den nuværende regerings opfattelse, at registrering ikke må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Jeg har personlig deltaget i et par møder med kontroludvalget og haft lejlighed til at høre udvalgets synspunkter vedrørende den praksis, der følges af efterretningstjenesten. Jeg kan bekræfte, at den kontrol, der udøves af udvalget, er både indgående og effektiv. Således er antallet af registrerede personer i dag betydelig mindre end før udvalgets nedsættelse, og dette tilskriver jeg bl. a. udvalgets fortjeneste.

Som bekendt er der ud over forespørgslen til mig her i dag af 4 medlemmer af socialistisk folkeparti fremsat et lovforslag, som i nogen grad minder om et lovforslag, der behandlede her i tinget i 1972. Førstebehandlingen af lovforslaget skete den 8. marts 1972, og jeg henviser angående de nærmere forhandlinger til Folketingstidende 1971-72, sp. 3406 ff.

Den daværende justitsminister fremsatte dengang et forslag om parlamentarisk kontrol med såvel politiets som forsvarrets efter-

[Justitsministeren.]

retningstjenester, men med understregning af, at det naturligvis stadig var regeringen, der havde det fulde ansvar for efterretnings-tjenesternes virksomhed, og at ansvaret påhvilede ministrene for henholdsvis justits- og forsvarsministeriet.

Forslaget mødte dengang en del modstand fra forskellig side her i tinget og blev ikke genfremsat i den efterfølgende folketingssamling. Baggrunden for fremsættelsen af forslaget i 1972 var bl. a. den debat og diskussion, der havde været her i tinget og i offentligheden på baggrund af nogle konkrete sager.

Siden har der været relativt roligt omkring efterretningstjenesterne, og det er mit indtryk, at der i hvert fald ikke på nuværende tidspunkt er noget specielt grundlag for etablering af en parlamentarisk kontrol med disse. Vi har, som jeg tidligere omtalte, i 1972 fået gennemført en skærpelse af reglerne om privatlivets fred, og disse forhold sammenholdt med det allerede eksisterende kontroludvalg bevirker, at jeg i hvert fald må stille mig tvivlende over for, hvorvidt der er noget aktuelt behov for parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne.

Jeg har med tilfredshed bemærket, at forslagsstillerne i bemærkningerne til det netop fremsatte lovforslag om nedsættelse af et udvalg om parlamentarisk kontrol med efterretningstjenesterne har udtalt en erkendelse af, at statslig efterretningsvirksomhed under de givne forhold er nødvendig. Man nævner bl. a. den tiltagende terrorisme som begrundelse for et politimæssigt arbejde. Jeg er ganske enig heri, men finder i den forbindelse at måtte fremhæve, at når man engang har vedtaget, at vi skal have et efterretningsvæsen, må det også gives sådanne arbejdsvilkår, at det kan være effektivt. Efterretningstjenesterne virker under de forfatningsmæssige myndigheder, og deres virksomhed afholdes på lovens grund.

Jeg mener, at der, som forholdene er nu, er opnået en rimelig balance mellem på den ene side hensynet til effektiviteten og på den anden side kontrollen med, at de gældende regler til sikring af borgernes grundlovmæssige rettigheder overholdes.

Min konklusion er herefter, at jeg ikke på nuværende tidspunkt finder anledning til yderligere initiativer. Som en selvfølgelig

kan jeg slå fast, at jeg på grund af spørgsmålets vitale betydning selvsagt straks vil gribe ind, såfremt der måtte opstå begrundet formodning om, at der fra den ene eller den anden side foregår ting, der ikke er i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Ordføreren for forespørgerne (Ib Nørhøvd)
(DKP):

Jeg kan naturligvis takke ministeren for den omhu, hvormed hans svar er udarbejdet, men hvad angår indholdet, er jeg derimod ikke i stand til at yde synderlig taksigelse.

Det forekommer mig, at ministeren vil omgå sagens egentlige kerne, nemlig at det er dokumentet, at der her i landet er foregået en omfattende ulovlig virksomhed, som groft har krænket borgernes grundlovmæssige rettigheder, og som specielt har rettet sig imod et lovligt dansk politisk parti. Hvis man forholder sig med ligegyldighed eller suffisance over for en sådan kendsgerning, kommer hverdagens demokratiske forsikringer til at fremstå ret så tomme, og det var jo netop i sådanne situationer, at de skulle stå deres prøve.

Det, jeg vil gøre her, er at fremsætte nogle bemærkninger, for det første om ulovlighedernes rækkevidde, for det andet om nødvendigheden af deres opklaring og for det tredje om deres betydning for nutid og fremtid.

For det første: det må anses for fastslået, at den operative kraft i de nævnte ulovligheder har været en privat efterretningstjeneste, en „blikkenslagerbande“, som ikke kan være beskyttet af de diskretionshensyn, som ministeren ellers vil omgive alt sit efterretningsvæsen med, og dette må også gælde, uanset at banden åbenbart har stået i rapport til statsministre og statslige tjenester. Forbindelserne i det dunkle synes også at være gået til arbejdsgiverforeningen, hvor pengene åbenbart sidder løst, når det ikke gælder løn, men antikommunistisk bandevirksomhed. Det synes også at fremgå, at en række ministre af forskellige partier i tidens løb har været underrettet om ulovlighederne, men uden nogen sinde at have reageret imod dem. Der er altså tale om et ret så forgrenet net.

Ulovlighederne har fremfor alt været rettet imod Danmarks kommunistiske parti.

[Ib Nørlund.]

Vort parti er og har altid været et lovligt virkende parti. Ingen kan påstå andet, og ministeren har ej heller gjort det her, selv efter den påtrængende overvågen, som man har ladet os blive til del. Vor kamp for arbejderklassens sag og for Danmarks fremtid har vi altid ført som en demokratisk kamp, når man har indrømmet os ret til det, og det agter vi også at gøre i fremtiden, som vores program viser, og vi har et mere forpligtet forhold til vores program end så mange andre. Derfor er ingen form for diskrimination tilladelig, og vi kan ikke anse den for acceptabel på nogen måde.

Alligevel har man sat ind med indbrud og aflytninger af forskellig art imod ledende folk i partiet og, bedes man bemærke, med henblik på med disse ulovlige metoder at skaffe sig, hvad man anså for stof, som lod sig anvende i politisk undergravelsesarbejde. Det og intet andet var, hvad der kom ud af det. Ministeren har tidligere kaldt dette for politisk modspil, men tyveri, lusken, snagen og provokation hører vel ikke til det politiske spil.

„Blikkenslagerne“ har søgt at omgive deres virksomhed med en glorie af patriotiske og sikkerhedspolitiske hensyn. Hvad har den slags at gøre med at snaske i personlige detaljer, som lod sig bruge i et politisk muldvarpearbejde? Det var det, gruppen drev på med åbenbart fra ca. 1953 og 1950-erne igennem, hvor man navnlig udbredte provokatoriske anonyme breve med pikante detaljer. Denne virksomhed forstærkede man under partistriden i 1958, hvor, for igen at henholde sig til Aktuelt, det hedder: „ . . . en række oplysninger fra spionagen mod Alfred Jensen“ blev „plantet“ i Information, hvor journalist Knud Bidstrup lagde navn til de pågældende artikler, som „ . . . skulle lægge ved til bålet i kommunistpartiet“. Metoden var at bruge tilsnaskede detaljer til at gøre falskmeldinger troværdige.

Men luskeriet har ikke alene været rettet imod kommunister. Forskellige folk af andre opfattelser har også kunnet konstatere aflytninger, også på betydelig senere tidspunkter, og det er ligeledes kendt nu, at CIA har sat gang i forskellige studenterorganisationer og organisationer, der påberåbte sig kulturel udbredelse. Vi har endnu kun

set toppen af isbjerget, men den er faktisk også stor nok.

For det andet: hvorfor er en opklaring nødvendig? Ja, hvorfor skulle den egentlig ikke være det? Sådan må man snarere stille spørgsmålet. Man siger: af hensyn til efterretningens hys-hys. Men det kan vel ikke give danske ministre og „blikkenslagere“ immunitet. Eller man siger, det er, fordi man administrativt har tilgivet lovbruderne i nåde og med pension. Men det er dog et hensyn, som ikke kan gå forud for deres ofres ret til at vide, hvordan deres elementære borgerrettigheder er blevet tilsidesat.

Men en opklaring er først og fremmest nødvendig, fordi den er forudsætningen for den offentlighedens viden om, hvad der er foregået, og den kontrol, der ligger deri. Deri ligger jo også den mest afgørende garanti mod gentagelse eller videreførelse af det fordækte spil, som er foregået.

Ministeren har tidligere erkendt, at vi i disse sager også må lære af fortiden. Hvordan skal man gøre det, uden at kortene lægges på bordet? Det er vel ikke bare inden-dørs, man skal lære at gøre det fikserer en anden gang? Demokratiet må vel bestå i netop at kalde på offentlighedens årvågenhed over for ulovligt politisk falskspil.

For hvis disse affærer blot går upåtalet hen, kan det jo kun virke som en opmuntning til at fortsætte en sådan virksomhed. Den næste bande kan trøstes med, at der nok ikke skal blive sagt noget om den, i hvert fald slet ikke, før alt kan kaldes „forældet“ og „historisk“. De næste ministre kan fortie tingene eller lade dem passere. Hvor kan der under sådanne omstændigheder gives håndgribelige garantier for, at spillet ikke begynder igen, når der kommer nogen til, som finder det for godt? Resultatet af dette kan kun blive, at en Watergatestemning breder sig, og alle burde dog have lært, at det ikke er en trivselens atmosfære for demokratiet.

Dette ting kan også hjælpe med til opklaring. Der har i det overlevet flere medlemmer, som i kraft af deres funktioner i tidens løb har haft enten kendskab til eller berøring med „blikkenslagerbandens“ ulovlige aktiviteter. Det kunne være at forvente, at de ydede deres bidrag til at få gjort rent bord. Hr. Kjeld Olesen har jo således er-

[Ib Nørlund.]

kendt en kontakt til disse grupper i 1955, det vil sige, mens de beskæftigede sig med politisk provokatorisk virksomhed, foruden at han besidder den indsigt, som det kan give at have været forsvarsminister senere.

Som det ligger nu, er der skabt en ganske uholdbar situation: ofrene for ulovlighederne frakendes al ret til at vide, hvad luskerne med de snavsede fingre har skrevet op i deres indberetninger. Det er fortalt, at det drejer sig om 6 ringbind, hvoraf de to endda meldes forsvundet på det sidste. Hvor er de? Der er åbenbart nogle, som også nu har kendskab til dem, og som efter behag øser af dem for deres formåls skyld. Det foregår også efter det nævnte princip, hvor rigtige detaljer blandes med falske beskyldninger. På den måde er der frit slag for et vilkårligt misbrug, mens ofrene end ikke kan vide, hvilke rygtesmedier og udlægninger man i det dunkle opererer med. Til syvende og sidst risikerer jo også andre, at der diskues op med vilkårlige beskyldninger imod dem, så længe dokumenterne holdes i det dunkle. Alle med rent mel i posen burde være interesseret i, at alt materialet kom frem. Vi er det, uanset at det sandsynligvis omfatter falske beskyldninger mod os, men dem ville vi så kunne besvare. Sådan kunne der gøres rent bord, og det må være det første skridt til at skabe garantier for fremtiden, hvis man vil gribe det demokratiske an.

For det tredje: det gælder naturligvis frem for alt at opnå sikrede demokratiske betingelser for det politiske liv i nutid og fremtid, og det klares ikke med verbale erklæringer om, at den slags ikke forekommer mere. Er der egentlig noget som helst, der tyder på det? Den, der kaldes „en højtstående dansk politiker“, meddelte, at dansktalende CIA-mænd blev sendt hertil, da partistriden i Danmarks kommunistiske parti påkaldte deres interesse. Men alting viser jo, at CIA nu netop forstærker den slags virksomhed over for partier af forskellig art i Vesteuropa, men ikke mindst inden for arbejderbevægelsen.

Vi har nylig fået udtryk for USAs statsledelses påtrængende interesse for de socialdemokratiske partiers møde i Helsingør og for deres øvrige virke. Jeg vil også nævne, at der her i landet udbredes et blad — her i

landet på svensk, i andre lande på andre sprog — som giver sig ud for at være voldsomt revolutionært. Ikke alene vi, men også folk fra andre partier kan kun opfatte dette som et CIA-foretagende. Det bekræftes også af oplysninger i den internationale presse, der påpeger, at den direkte finansiering foregår gennem et Rockefeller-selskab, hvilket åbenbart så skal camoufleres med samme blads skrigende angreb netop på Rockefeller, så indviklet går det jo undertiden til. Der er overhovedet meget lidt garanti for, at den udvidede CIA-virksomhed vil respektere danske borgeres grundlovmæssige rettigheder, måske ikke engang ministres.

Det vil heroverfor være af positiv virkning, om ministeren kunne drage omsorg for, at de hjemlige efterretningstjenester virkede noget mere i overensstemmelse med deres angivelige formål. Jeg har tidligere gjort ministeren opmærksom på den lidet fortrøstningsvækkende situation, som afspejledes i en tv-udsendelse — for øvrigt den første af en serie på to, som handler om disse diskriminerende handlinger over for kommunisterne, og hvor man fortsætter traditionerne ved også at diskriminere over for kommunisters deltagelse i sådanne udsendelser. Denne udsendelse blev indledt med, at en tidligere CIA-agent betegnede København som et smørhul for dette foretagendes virksomhed, hvorpå chefen for forsvarrets efterretningstjeneste tren frem og erklærede, at CIA ikke fandtes her i landet.

Som der også tidligere her i tinget er fremført eksempler på fra forskellig side, virker begge efterretningstjenester også nu med en åbenbar politisk slagside rettet mod, hvad man i almindelighed kalder venstreorientering. Der er jo også for nylig fremført kendsgerninger, som viser, at også på et sent tidspunkt i 1960'erne forelægges aflytningsresultater for statsministeren.

Selv om det er et lille spring, vil jeg også minde ministeren om, at jeg i forbindelse med debatten om „århundredets våbenkøb“ i sin tid spurgte ham om, hvorvidt tjenesterne havde interesseret sig for at forhindre eventuel bestikkelsesvirksomhed. Han besvarede det dengang med et fast nej. Men var det ikke netop en naturlig opgave for dem, hvis de skulle beskytte danske borgere i en tid, hvor de multinationale koncerner erklærer bestikkelse for en nødvendig me-

[Ib Nørlund.]

tode for dem og i øvrigt også opererer med deres egne efterretningsvæsener? Ministeren må kunne give garanti for, at efterretningsvæsenerne ikke fortsætter den kurs, som har haft de her fremdragne følger. Den garanti gives ikke gennem de eksisterende kontroludvalg, så meget mere som ministeren tidligere har brugt henvisning til disse kontroludvalg som afvisning af en så elementær ting som at forelægge aflytningsresultaterne for ofrene for dem.

Jeg har sagt, at også tinget må kunne yde sit bidrag til at garantere betingelserne for det politiske liv på den her nævnte baggrund, og med det formål skal jeg fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet tinget konstaterer, at der har været udøvet omfattende ulovlig efterretningsaktivitet rettet mod danske borgeres politiske virksomhed, beslutter tinget at nedsætte en parlamentarisk kommission efter grundlovens § 51 på 21 medlemmer til undersøgelse af omstændighederne ved og ansvaret for den ulovlige virksomhed, hvorved borgernes grundlovssikrede rettigheder blev krænket, og af, hvilke garantier der kan sikre mod gentagelser, og går dermed over til næste sag på dagsordenen.“

Dette forslag er fremsat på begge forespørgeres vegne.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Hjortnæs (S):

Forsvars- og justitsministeren har i sit svar til forespørgerne omtalt de ændringer i straffeloven og retsplejeloven, som er blevet gennemført med henblik på at udvide beskyttelsen af det, der går under betegnelsen privatlivets fred, og ministeren har i øvrigt omtalt de gældende regler for domstolskontrol med beslaglæggelse af breve og iværksættelse af telefonaflytning m. v.

Jeg kan henholde mig hertil, også fordi jeg har forstået forespørgslen sådan, hvad ordføreren, hr. Ib Nørlund, jo også nu har bekræftet, at det ikke er eventuelle proble-

mer i forbindelse med disse retsregler, man ønsker at drøfte, men at man lægger op til en fornyet debat om, hvorvidt vi skal have en efterretningstjeneste, og i bekræftende fald hvilken kontrol vi skal have med efterretningstjenestens virksomhed.

Jeg har sådan set ikke noget nyt at tilføje denne debat, som jo har været ført adskillige gange her i folketinget, men jeg skal gerne fastslå, hvad andre socialdemokratiske ordførere har gjort før mig, at Danmark som et demokratisk land naturligvis må prioritere beskyttelsen af borgernes grundlovssikrede rettigheder og personlige frihed meget højt. Heroverfor står der imidlertid et lige så naturligt og lige så væsentligt hensyn, nemlig hensynet til samfundets ydre og indre sikkerhed og herunder også den specielle interesse, som såvel samfundet som den enkelte har i at få opbygget et effektivt værn mod de særlige former for politisk virksomhed, der har karakter af terrorisme.

Derfor bliver det afgørende spørgsmål ikke, om vi skal have en efterretningstjeneste, for det skal vi, men derimod om de regler, der gælder for efterretningstjenesternes virksomhed, på rimelig måde afbalancerer de to hensyn, som kan være modstående, nemlig, som jeg allerede har været inde på, hensynet til samfundets ydre og indre sikkerhed og hensynet til den enkeltes personlige frihed og grundlovssikrede rettigheder.

Det er mit indtryk, at en sådan rimelig balance eksisterer, og at den tilpasning af retsreglerne og præcisering af ministeransvarligheden, som har fundet sted på baggrund af indhøstede erfaringer, har været en væsentlig årsag til, at der i de seneste år har været ro om efterretningstjenesternes virksomhed.

Det er som bekendt forsvars- og justitsministeren, der sammen med regeringens sikkerhedsudvalg bærer det direkte parlamentariske ansvar for efterretningstjenesternes virksomhed, og jeg har forstået, at der ikke er aktuelle ønsker om ændringer heri. Ved siden af den kontrol, der udøves af ministeren gennem den måde, hvorpå han har tilrettelagt administrationen af de retningslinjer, der gælder for efterretningstjenesterne, har vi, for så vidt angår politiets efterretningstjeneste, det særlige udvalg, der fører kontrol med registreringerne og videregivelsen af oplysninger fra efterretningstje-

[Hjortnæs.]

nesten til andre myndigheder. Dette støtteorgan, som jeg vil tillade mig at kalde det, har, så vidt jeg kan vurdere det, været et meget positivt element i kontrolvirksomheden. Jeg tror ikke, udvalget på nogen måde har hæmmet efterretningstjenestens effektivitet, selv om den konkrete virkning af udvalgets arbejde utvivlsomt har været en begrænsning i omfanget af registreringer og videregivelse af oplysninger.

Når man sammenholder de her omtalte kontrolforanstaltninger med, at ombudsmanden af egen drift kan gribe ind over for efterretningstjenesten, og at der jo er en almindelig revisionskontrol på efterretningstjenesternes bevillinger, finder jeg, at ministeren har ret, når han konkluderer, at der ikke på nuværende tidspunkt er anledning til yderligere initiativer.

Socialdemokratiet har tidligere foreslået et parlamentarisk udvalg til at føre kontrol med efterretningstjenesternes virksomhed. Forslaget blev afvist af et flertal i folketinget, og vi ser ingen grund til at rejse en ny debat om et sådant forslag. I øvrigt er det ikke afgørende for os, om den parlamentariske kontrol udøves af eller i samarbejde med et folketingsudvalg eller af den ansvarlige minister alene, når blot kontrolvirksomheden er tilrettelagt på en sådan måde, at der nås den højeste grad af sikkerhed for, at landets love overholdes, og at ulovlig efterretningsevne forhindres, uanset om det er andre lande, private personer eller grupper, der udøver den.

Jeg tror, det er væsentligt, at dette præciseres, og at det også kommer til at stå som en konklusion på debatten i dag. Derfor skal jeg på socialdemokratiets vegne tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

„Idet folketinget konstaterer, at kontrollen med efterretningstjenesternes virksomhed udøves gennem den ansvarlige minister, regeringens sikkerhedsudvalg, det særlige kontroludvalg, ombudsmandsinstitutionen og den almindelige revisionskontrol,

og idet folketinget noterer sig forsvars- og justitsministerens bekræftelse på, at man ved udøvelsen af kontrollen har til formål at sikre, at landets love overholdes, og at ulov-

lig efterretningsevne fra andre lande, private personer eller grupper forhindres, går tinget over til næste sag på dagsordenen.“

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Også dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Arne Christiansen (V):

Forespørgslen af 29. januar fra hr. Ib Nørland og hr. Gert Petersen, som vi diskuterer her i dag, kan efter min opfattelse kun skabe det indtryk, at man fra de yderliggående marxistpartier i denne sal ønsker at så mistillid til vort bestående samfund, til vort demokrati og til de midler, der skal beskytte dette demokrati. Det kan jo nok undre, at ikke også VS har meldt sig blandt disse sædemænd, men altså ikke engang det kan Karl Marx', Lenins og Maos få hjemlige disciple åbenbart blive enige om.

Der er grund til at takke justitsministeren for hans nøgterne og saglige svar. Det falder nøje i tråd med det svar, som landets daværende statsminister den 20. november 1969 gav, dengang til en VSer. Jeg skal henvise til Folketingstidende 1969-70, sp. 1346, hvorfra jeg gerne vil citere:

„... at det her i folketinget er vedtaget, at Danmark skal have et efterretningsvæsen. Skal der være mening med det, må det også være effektivt, og det er nødvendigt at erkende, at dets effektivitet forringes i samme grad, som dets virksomhed lægges blot. Det tjener intet fornuftigt formål at lægge efterretningstjenesternes arbejde eller deres medarbejdere for had. Særlig de befolkningsgrupper, der værdsætter vore demokratiske frihedsrettigheder mest, må være blandt de første til at forstå og respektere nødvendigheden af at beskytte frihedsrettighederne. Det er klart, at efterretningstjenesterne hører under de forfatningsmæssige myndigheder, og at deres virksomhed skal udfoldes på lovens grund.“

Marxisternes permanente overfølsomhed, når det gælder efterretningstjenester, er efter min opfattelse hyklerisk. Man søger med lys og lygte for at finde en affyringsrampe for at genere de danske efterretningstjenester, og i mangel af bedres havelse fremdra-

[Arne Christiansen.]

ger man begivenheder fra en tid, hvor der er medlemmer af dette ting, der end ikke var født. Dette er altså dagens uaktuelle baggrund, jeg skal ikke sige meget om den.

Jeg skal ikke gå i historiske detaljer, men jeg vil dog gerne nævne, at frem til 1948 var der på disse områder et samarbejde med rod i modstandsbevægelsen. Så kom vi imidlertid til skæringspunktet, bl. a. fordi Sovjet begyndte at hyre politikere til efterretningsarbejde. 1948 blev med Pragkuppet og påskekrisen skæringsåret, og vi fik den kolde krig til op i 1960'erne. Det var den baggrund, det var de historiske begivenheder, der dannede udgangspunkt for de for længst overståede aktiviteter, hvormed dagens forespørgsel begrundes, og som jo hr. Ib Nørlund her i dag har gjort særdeles meget ud af. Forespørgslen bør vurderes herudfra, og lad os så se på, hvordan de faktiske forhold er i dag.

Der er bred politisk enighed om Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik, og skal denne politik have nogen mening, er en efterretningstjeneste en selvfølge. Jeg vil gerne minde om det førnævnte citat fra 1969 af daværende statsminister Baunsgaard.

I dag har vi en militær efterretningstjeneste, som efter min opfattelse ikke kan falde inden for denne forespørgsels rammer. Dens virksomhed er udadvendt, den vil aldrig kunne få en dommerkendelse, den er alene ansvarlig over for forsvarsministeren.

Må jeg dog føje til i en tid, hvor der også fra denne talerstol i dag tales om penge og midler udefra, at forsvarets efterretningstjeneste selvfølgelig også er underkastet statsrevisionens kritiske kontrol, kun med den fortrolighed, som er nødvendig for tjenestens effektivitet.

Vi har politiets efterretningstjeneste, kontraspionage om man vil. Den arbejder under ansvar over for justitsministeren og er samtidig kontrolleret af det såkaldte Wambergudvalg. For god ordens skyld skal jeg sige, at det ikke er det ærede medlem af dette ting hr. Wamberg, men amtmanden i Vejle, der har lagt navn til det.

Endelig synes jeg, det er væsentligt at henvise til ombudsmandens redegørelse af 19. marts 1970 i forbindelse med den såkaldte Kejsergadesag, det drejer sig om

journal nr. 1081/69. Heri bekræftes klart, at der ikke efter ombudsmandslovens § 9 var grundlag for pålæg eller kritik over for nogen minister eller embedsmand, og hvad der er væsentligst i denne forbindelse — og det er derfor, jeg fremdrager det her — det fastslås, at også i sager af denne karakter har borgerne ombudsmanden at gå til, hvis de føler deres rettigheder krænkede.

Der kan vel også være grund til her i dag at minde om, at det arbejde, der diskuteres, forudsætter diskretion, det forudsætter tavshed, at der er tavshedspligt, og at denne tavshedspligt også gælder, selv om man er blevet forhenværende, hvad enten det er som folkevalgt eller som tjenestemand. Det er der nok grund til at minde om netop i den sag, vi drøfter her.

Jeg skal slutte med at fastslå, at venstre er tilfreds med justitsministerens redegørelse, og at vi har det principielle synspunkt, at der ikke er nogen grund til at opsummere fornuftige og klare synspunkter i en lang dagsorden, der faktisk kun kunne blive en gentagelse af en ministeriel redegørelse.

Med hensyn til den af hr. Ib Nørlund foreslåede dagsorden kan jeg sige, at den i hele sit indhold gør, at vi vil stemme den ned, og jeg kan også forsikre de herrer, som har fremsat et lovforslag i kølvandet af denne forespørgsel, at de heller ikke, når dette kommer til behandling i denne sal, skal vente nogen sympati eller støtte fra Danmarks liberale parti til dette.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Det kan selvfølgelig ikke afvises, at forespørgerne i nogen grad nok formår at så ubehagelige stemninger hos medlemmer af skiftende regeringer, ministre og andre, som i efterkrigsårene vidste eller burde vide, hvilke metoder der blev anvendt — altså metoder, som nu af justitsministeren karakteriseres som ulovlige — ikke blot i det egentlige efterretningsarbejde, men nok også i et vist omfang i den politiske kamp mellem partierne og mellem personer.

På den baggrund kan mit parti for så vidt godt forstå det initiativ, forespørgerne har taget, selv om det på den anden side må siges — og det har forespørgerne vel også gjort sig klart, da de stillede deres forespørgsel — at debatten nødvendigvis må komme til at foregå på et noget utilfredsstil-

[Kjærulff Schmidt.]

lende grundlag, nemlig det grundlag, der består af oplysninger om begivenheder, som ligger 15-20 år tilbage i tiden.

Justitsministeren har ved flere lejligheder sagt, og det er mit parti ganske enig med ham i, at det, der må interessere, er nutiden og fremtiden, og den drøftelse, der er lagt op til fra forespørgernes side, har i alt væsentligt kun en historisk interesse.

Mit parti anerkender forsvarets og politiets efterretningsvirksomhed som et nødvendigt led i vor sikkerhedspolitik. Det kan under givne forhold være ganske uundværligt at have politiets og forsvarets efterretningsvæsen, men vi ved jo også alle, at der kan være risiko for skadevirkninger, først og fremmest fordi indsamlede oplysninger kan blive misforstået eller misbrugt. Jeg tror derfor, at man skulle overveje, om man ved en mere åben diskussion kunne skabe en større forståelse for det, der kan betegnes som nødvendigheden af efterretningsvirksomheden, ligesom en åben drøftelse kunne føre til, at man fra folketingets side i højere grad var opmærksom på risikoen for uheldige virkninger.

Jeg tror derfor også, nu hvor jeg med interesse har lyttet til justitsministerens svar til forespørgerne, at ministeren kunne overveje, om ikke både folketing og offentlighed i højere grad kunne orienteres om hovedprincipper i forsvarets og politiets efterretningstjenestens virksomhed, om opnåede resultater i tilfælde, hvor det kan ske uden skade for effektiviteten i fremtidige sager og undersøgelser. Herved kunne undgås mytedannelser, som fører til alt for mange løse ender i den løbende drøftelse af disse ting. Men jeg understreger, at en sådan orientering naturligvis måtte forudsætte, at den kunne finde sted, uden at det gik ud over sikkerhedshensyn.

Når det drejer sig om de konkrete historiske forhold omkring aflytningerne for 15-20 år siden, mener jeg egentlig også, at ministeren måske kunne overveje, hvis han er i besiddelse af de fornødne oplysninger, om ikke historien trods alt nu er rullet igennem så mange år, at ministeren kunne medvirke til at skabe en større klarhed omkring de forhold, som forespørgerne har gjort opmærksom på. Ministeren kunne overveje, om ikke man netop for at forhindre mytedannelse på

dette område kunne lægge alle oplysninger eller i hvert fald en del af oplysningerne frem.

Når man nu er inde på det, som jeg her omtaler, en bedre orientering af offentligheden og en bedre orientering af folketinget, så mener jeg egentlig også, at ministeren kunne overveje med hensyn til registrering af oplysninger og videregivelse af oplysninger, der er registrerede, at gå lidt længere, end man gør ved den kontrol, der finder sted i det såkaldte Wambergudvalg. Ville der være afgørende indvendinger imod at orientere folketinget og offentligheden i det mindste om nogle af de hovedprincipper, der anvendes i efterretningstjenesternes praksis og i registreringsvirksomheden? Jeg mener, det er vanskeligt at få øje på tungtvejende argumenter for, at den offentlighed, i hvis interesse arbejdet udføres, ikke må vide i det mindste noget om hovedprincipperne i arbejdets karakter. Det skaber uundgåeligt en mistanke, forhåbentlig og måske en uberettiget mistanke, om arbejdsmetoder, som ikke tåler dagens lys.

Jeg vil derfor opfordre ministeren til i den kommende tid — måske i forbindelse med den snarlige første behandling af det forslag, der for nylig er fremsat om, at et folketingsudvalg skal have den løbende kontrol med registreringsvirksomheden — at overveje, om ikke man kan lægge frem nogle oplysninger om de hovedprincipper, der følges, og måske også orientere om tilfælde, hvor den registrerende virksomhed har virket forebyggende over for forbrydelser mod den indre og den ydre sikkerhed. En sådan orientering kunne bidrage til den løbende overvejelse, der til stadighed må foregå med hensyn til, om der består en rimelig balance mellem efterretningsvirksomhedens arbejdsmetoder og resultater på den ene side og hensynet til borgernes retssikkerhed på den anden side. I så henseende kan jeg på mit partis vegne tilslutte mig de bemærkninger, som hr. Hjortnæs fremsatte.

Gudme (RV):

Det er jo en gammel travet, der trækkes af stalden i dag, og travkuskene, de herrer Gert Petersen og Ib Nørlund, er erfarne folk. De kan alle kunsterne og alle knebene, og vi hørte jo før hr. Ib Nørlund fortælle os de

[Gudme.]

røverromaner, som nu engang hører med, når man skal prøve på at dramatisere det emne, der er blevet talt om i folketinget i hvert fald en lille menneskealder.

Det plejer også at være sådan, at man normalt ved, hvordan dette travløb slutter, og allerede med den dagsorden, som hr. Hjortnæs har foreslået, forekommer det mig klart, at udgangen på denne debat tegner sig med nogenlunde sikkerhed.

Det, der er det ubehagelige, er, at når en historie som den med aflytningen af fhv. folketingsmand Alfred Jensen kommer frem, så er der alle muligheder for at fabulere, så er der alle muligheder for at give offentligheden indtryk af, at der virkelig her har været tale om noget stort og katastrofalt, bl.a. af den gode grund, at dementier dels ikke lader sig gøre, dels ikke forslår noget, selv om man kommer med dem, for ingen tror jo på dem.

Vi drøfter her om et område, hvor vi i virkeligheden ikke kan tale så forfærdelig konkret — justitsministeren har jo sagt det flere gange i dag i besvarelsen af de spørgsmål, der er stillet af hr. Gert Petersen — og jo mindre konkret man kan få frem, jo mere mulighed har man så for ukontrolleret at blæse formatet af den situation, man nu har hidbragt, op til at være noget kolossalt. Man kan have gode hensigter hermed. Der er nogle, der har dem. Jeg ved ikke, om hr. Gert Petersen og hr. Ib Nørlund har dem, men hvis de har, har de ikke dokumenteret det indtil nu, men all right, det kan da være, de har dem. Man kan have onde hensigter hermed. Det er givet, at der er nogle, der har dem, og det har bl.a. den sensationslystne dagspresse.

Jeg vil gerne sige, at den redegørelse, som justitsministeren har givet som svar på den konkrete stillede forespørgsel, kunne jeg sådan set nøjes med at henvise til og så sige: hermed er vi tilfredse. Jeg synes, det var en nøgtern og rimelig redegørelse, hvori justitsministeren sagde det, der skal siges i denne sag og ikke mere, men jeg vil gerne hertil føje, at vi i det radikale venstre finder, at spørgsmålet om efterretningstjeneste har fået en bedre balance, end det havde, da det først blev bragt ind i folketinget efter den anden verdenskrig. Der skete i hvert fald én væsentlig ting, da vi i 1964 fik nedsat kon-

trolorganet under amtmand Wamberg's ledelse. Vi tror, at man dermed — selv om vi naturligvis ikke, som hr. Kjærulff-Schmidt før var inde på, fra folketingets side har den direkte mulighed for at efterkontrollere det — har fået sat en fornuftig kontrol fra regeringens side på efterretningsvirksomheden.

Men det, der skal siges om problemet efterretningsvirksomhed, hvor langt man kan gå, og hvortil man kan gå, blev efter min opfattelse sagt meget godt, da man i sin tid havde den store storm i forbindelse med aktiviteterne i Kejsergade. Det udvalg, der da blev nedsat, Langkildeudvalget, afgav en beretning i sommeren 1970, nemlig den 2. juni 1970, og tog da det rigtige standpunkt i denne problemverden, som det fremgår af denne beretning. Den findes i Folketingsstidende 1969-70, Tillæg B, sp. 2551-2552, og man siger heri:

„Der er i udvalget enighed om at fremhæve den enstemmige opfattelse, at en efterretnings- og varslingstjeneste er nødvendig af sikkerhedsmæssige grunde, og at der må gives efterretningsvæsenet de fornødne arbejdsmuligheder.

Efter udvalgets opfattelse må de arbejdsmuligheder, som åbnes for efterretningstjenesterne mod forsøg på at drive spionagevirksomhed på og fra dansk territorium, være således, at der dels kan udføres et effektivt arbejde, dels ikke sker tilsidesættelse af regler, der tilsigter at beskytte den enkelte borgers personlige rettigheder. Det må være den enkelte ministers ansvar gennem de fornødne instrukser til de dem underlagte tjenester at sikre dette.“

Heri er sagt tre ting, tre væsentlige ting, og de bør siges igen i dag.

Når det drejer sig om efterretningsvirksomhed, er der tale om et arbejde, der skal gøres — skal gøres, gentager jeg — og samtidig er der et hensyn at tage til at sikre borgernes grundlovmæssige rettigheder. Varetagelsen af denne dobbelthed — for der kan være en konflikt imellem disse to ting, det er åbenbart — sker på den pågældende ministers ansvar og kun på hans ansvar.

Der har været rejst debat om, hvorvidt det kunne være ønskeligt at inddrage yderligere kontrolorganer — og folketinget er jo gang på gang blevet nævnt som mulighed i så henseende — ud over det kontrolorgan, som vi fik i 1964 med Wambergudvalget. Vi

[Gudme.]

husker det forslag, som socialdemokratiet under en tilskyndelse, som det jo dengang var stærkt offer for, men som det i dag næppe er så kraftigt udsat for, i 1972 fremsatte, hvorefter man skulle nedsætte et parlamentarisk kontrolorgan. Vi genkender dette forslag i det lovforslag af 10. februar 1976, som SF's gruppe nu har fremsat om nedsættelse af et udvalg vedrørende forvarets og politiets efterretningstjenester.

Jeg vil gerne — og dermed tager man jo forskud på den forhandling, vi skal have om dette forslag senere i denne samling — med det samme sige, som vi også sagde det i 1972, at vi tror ikke på et sådant parlamentarisk kontrolorgan. Vi tror, det er en skueret, fordi man på forhånd må gøre sig klart, at et sådant parlamentarisk organ kun får halvdelen eller en tredjedel eller to tredjedele, men i hvert fald ikke alt det at vide, som man vil kunne gøre krav på at få at vide, hvis man virkelig skulle kontrollere. Derfor tror vi også, at i det øjeblik man virkelig giver indtryk af, at dette parlamentariske kontrolorgan foretager en kontrol, da giver man et falsk indtryk, da giver dette kontrolorgan en garanti for noget, det ikke kan garantere, og det skaber dermed udadtil en fornemmelse af, at man virkelig påser noget, som man i virkeligheden ikke ved alt om. Man bliver gidsler, som det blev sagt dengang, uden at man i virkeligheden får det fulde udbytte af at sætte sig selv i pant.

Derfor må vi komme tilbage til det, som fremgår af ministerens redegørelse — idet ministeren nu klogelig ikke fremsætter eller støtter det forslag, som i 1972 den tidligere socialdemokratiske minister kom med — at det er et ministeransvar og kun et ministeransvar, der gælder i denne forbindelse.

Det vil sige, at dette er et problem, som først og fremmest drejer sig om tillid. Og der er vel så en vis rimelig parallel i, at den, der sidder som justitsminister og/eller forsvarsminister, eventuelt begge dele på én gang, som tilfældet er nu, helst skal have folketingets tillid, ja, det skal han have, han må ikke have folketingets tillid imod sig, og derved bliver der en vis indre logik i tingene. Den, som man overfører tilliden til, er den, der har folketingets tillid.

Det er det, der erklæres i hr. Hjortnæs' forslag om motiveret dagsorden. Derfor kan

vi fra det radikale venstre støtte denne og lige så indlysende sige nej til den, der er fremsat af de ærede medlemmer hr. Gert Petersen og hr. Ib Nørlund.

Ninn-Hansen (KF):

For et par uger siden stillede SF en forespørgsel her i salen om det europæiske samarbejde, en forespørgsel, der var præget af SF's baggrund, nemlig modstand imod det europæiske samarbejde, som vi har tilsluttet os, og der skete da også det, man kunne forvente, når der er et ganske andet flertal i denne sag: socialistisk folkeparti fik ikke noget som helst ud af sin forespørgsel.

I dag har SF sammen med Danmarks kommunistiske parti stillet en forespørgsel, der vedrører en efterretningstjeneste, man er modstander af, der vedrører en efterretningstjeneste knyttet til en sikkerhedspolitik, som disse to partier har angrebet ved mange lejligheder og stadig angriber. Det vil gå denne forespørgsel på samme måde. Man vil ikke få noget ud af den, men man ønsker altså at fremkalde opmærksomhed om sin modstand imod Danmarks sikkerhedspolitik, også ved at rejse disse sager. Det har man selvfølgelig lov til, og vi er jo så tolerante her i landet, at når vore modstandere ønsker at gøre det, svarer vi dem høfligt, som vi altid gør.

Det er jo ikke disse to partier, man sædvanligvis kan sige er følgagtige over for Amerikas Forenede Stater, men den sag, de har rejst i dag, tyder på en vis følgagtighed.

I lighed med en noget selvplagerisk virksomhed, man udøver i USA i denne tid, hvor man graver særdeles dybt til en fjern fortid og fremkalder noget, man kalder afsløringer, har de to partier åbenbart ment, at man måtte gøre noget tilsvarende her i landet. Resultatet er så kummerligt, som det overhovedet kan være. Man har jo intet fået ud af gravearbejdet. Og at man så skulle tænke sig, at der skulle sættes, som det bliver foreslået i dagsordenen fra hr. Ib Nørlund, 21 graverkarle til at fortsætte det arbejde, de to partier har begyndt, dertil kan jeg kun sige til de herrer, at de kan tro nej. Vi ønsker ikke en sådan virksomhed udøvet, hvor hensigten er ganske klar. Det vil være en opløsning af efterretningstjenestens virksomhed.

Det, vi partier, der står bag den nu-

[Ninn-Hansen.]

værende sikkerhedspolitik, ønsker, er selvfølgelig, at man kan fortsætte et arbejde, som vi anser for aldeles nødvendigt, det fremgik klart af forsvars- og justitsministerens svar på forespørgslen om betydningen af efterretningstjenesten. Vi kan tilslutte os den. Og med baggrund i en tidligere debat, der har været nævnt her i dag, så kan jeg sige, at det ikke vil lykkes for SF's ordfører denne gang at få noget skår ind i samarbejdet imellem de partier, som har taget ansvaret for en efterretningstjeneste, vi må have her i landet, og for en sikkerhedspolitik igennem de 30 år, dette samarbejde har eksisteret.

Vi mener i hvert fald i det konservative folkeparti og gør det på grundlag af vort mangeårige samarbejde med socialdemokratiet i denne sag, at efter de debatter, hvor SF's formand også dengang forsøgte at få en uoverensstemmelse imellem os, har man kun kunnet se siden, at man helt og fuldt loyalt fra de socialdemokratiske regeringers side har fulgt det fælles arbejde, det fælles ansvar, vi føler for en efterretningstjeneste. De senere forsvarsministre, hr. Kjeld Olesen og hr. Orla Møller, og de justitsministre, hr. K. Axel Nielsen, hr. Hjortnæs og hr. Orla Møller, der har været efter den tid, har ledet efterretningstjenesterne på en måde, som vi betragter som loyal og rigtig og ansvarlig for det arbejde, der skal udføres.

Det, der er tilfældet, er jo, at man belært af erfaringerne for 30 år siden påbegyndte opbygningen af en udvidet efterretningstjeneste. Der er ofret mange midler derpå, og et langt større antal personer end tidligere har været og er beskæftiget i dette arbejde. Det er en nødvendighed. Vor forsvarspolitik bygger på, at man i en krigssituation skal kunne indkalde mobiliseringsstyrker. Det gør det nødvendigt, at vi har et stærkt udbygget varslingsystem. Vi har her i landet brug for en beskyttelse og efterretninger, der kan give mulighed for denne beskyttelse i tide, på samme måde som de altså har det andre steder, og behovet derfor er blevet forstærket, selvfølgelig ikke mindst med den udvikling, der er sket i terrorismen i de sidste år. Der kan man selvfølgelig i ethvert land blandt dets borgere forlange,

at man gør, hvad man kan, for at søge denne beskyttelse.

Enhver ved, at et sådant arbejde ikke kan udføres åbent, kan knap nok diskuteres. Det har de partier fastholdt, der har stået bag denne sikkerhedspolitik gennem de 30 år. Men vi har samtidig fastholdt, at vi er parate til at tage ansvaret for det. På den måde, hvorpå en efterretningstjeneste må fungere, bliver det selvfølgelig et vidtgående ansvar.

Vi har fået opfyldt et stærkt behov igennem disse 30 år af en godt og effektivt arbejdende efterretningstjeneste, og det har været overordentlig lidt, der har været at kritisere i den forbindelse. Man har gang på gang fremdraget to meget gamle sager, hvor de fleste personer, der nævnes i forbindelse med dem, der dengang havde myndighed her i landet, er afdøde personer, og hvis man ser på folketingets sammensætning, er der vel højst 10-11, der er tilbage fra den tid. Det søger man så at grave op og gøre interessant igen.

Men jeg synes dog langt snarere, man skulle sige, at i en opbygning af en efterretningstjeneste, der selvfølgelig i starten måtte blive lidt mere tilfældig, end det senere kunne være ønskværdigt, er det jo egentlig mærkværdigt, at man kun kan pege på to ting, man kan kritisere i denne 30-årige periode. Det er det, vi andre hæfter os ved som noget glædeligt og positivt i forbindelse med det arbejde, der i disse år er gjort af en række dygtige folk i de to efterretningstjenester.

Det, vi ønsker, er, at de skal have lejlighed til at fortsætte deres arbejde og vide, at de har en baggrund i et stort flertal i denne sal, at de kan være sikre på, at de regeringer, der kommer her i landet, vil garantere, at de fortsat kan udøve deres virksomhed, for det er en virksomhed, som vi har behov for her i landet, og som vi ønsker skal fortsætte.

Gert Petersen (SF):

Det var noget forstemmende, da man i går i tv-avisen kunne høre landets justitsminister forsvare de, som han sagde, utraditionelle metoder, som efterretningstjenesten havde taget i brug i en bestemt sag, der blev drøftet, nemlig den såkaldte Kasper Neergaard-sag. På den ene side, sagde ministeren,

[Gert Petersen.]

udspionerer man ikke lovlig politisk virksomhed. På den anden side var man nødt til at bruge utraditionelle metoder. Ministeren fik faktisk antydning, at den organisation, som Kasper Neergaard tilhørte, havde begået ulovligheder, eller at man havde næret berettiget mistanke derom.

Det er nu 4-5 år siden. Har den pågældende organisation været anklaget? Det har den ikke været. Har den skullet give møde i byretten, sigtet for ulovligheder? Det har den ikke gjort. Så spørger jeg, hvordan ministeren kan tillade sig den slags antydninger, og hvis han mener, at man dengang med rette havde næret mistanke, hvorfor siger han så ikke i dag, eftersom hele den sag ikke udkrystalliserede sig i nogen anklage, at mistanken var uberettiget, og at efterretningstjenesten altså burde have holdt næsen for sig selv?

Jeg vil godt svare på ministerens vegne, for jeg er helt sikker på, at det svar, som ministeren giver, bliver som den redegørelse, vi har fået fra ministeren, altså intet svar. Jeg tror, at ministeren udtalte sig, som han gjorde i går, fordi der for alt i verden skal dækkes over alt, hvad efterretningstjenesterne foretager sig. Der skal lægges låg på en skraldespand, og en minister skal til enhver tid sidde bred og mægtig på dette låg.

Desværre, kan man godt sige, er den siddende justitsminister hverken værre eller bedre end mange af sine forgængere. I 1947 blev der i dette ting, ikke fra yderliggående venstreorienteredes side — det ville hr. Arne Christiansen jo ellers naturligvis have ventet — men såmænd af Arne Sørensen stillet et dagsordensforslag, som sagde, at politikontrol med danske borgeres politiske virksomhed var uforenelig med demokratiske frihedsrettigheder, og at registrering af politisk virksomhed straks skulle bringes til ophør. Forslaget blev afvist af daværende justitsminister Elmquist med den begrundelse, at en sådan registrering alene på grund af politisk virksomhed ikke fandt sted. Medmindre der forelå mistanke om en forbrydelse, førte politiet ikke kartotek over borgernes politiske virksomhed.

I 1968 — 21 år senere — udsendtes en regeringserklæring. Den sagde:

„Regeringen har i dag besluttet, at registrering af danske statsborgere ikke længere

må finde sted alene på grund af politisk virksomhed.“

Det blev ydermere oplyst, „... at tidligere registrerede oplysninger af den omhandlede art var blevet udskilt og destrueret.“

Spørgsmålet er herefter: talte daværende justitsminister Elmquist usandhed i 1947, eller var man, dvs. var man i justitsministeriet, senere begyndt at indsamle, som det hed, oplysninger af den omhandlede art uden folketingets vidende i nattens mulm og mørke? Jeg kender ikke svaret, men jeg kan sige så meget, at en eller anden på et eller andet tidspunkt har ført folketinget bag lyset. Så megen klarhed er der dog.

Den slags skaber jo ikke tillid. Det skaber heller ikke tillid, når en minister lader spørgsmål stå ubesvarede eller endnu værre besvarer dem på en sådan måde, at nye oplysninger, der kommer frem senere, kaster et tvivlsomt skær over besvarelsen. I to tilfælde har justitsministeren her i tinget oplyst os om, at aflytning af fhv. minister Alfred Jensens lejlighed først var blevet de danske myndigheder bekendt i begyndelsen af 1960'erne. Senere — den 31. januar — har justitsministerens partiblade Aktuelt, som åbenbart også, hr. Arne Christiansen, har meldt sig i den undergravende virksomhed, oplyst, at daværende statsminister H. C. Hansen i 1959 gav ordre til, at aflytningerne skulle indstilles. Så spørger jeg: lyver Aktuelt? Hvis ikke — og jeg tror ikke, at Aktuelt lyver — så må jeg spørge: ja men var den daværende statsminister da ikke en dansk myndighed?

Jeg har et andet eksempel på, hvordan man kan dreje besvarelser. Den 14. januar 1976 oplyste justitsministeren, at denne sag var blevet afsluttet, bl.a. fordi strafansvaret var forældet. Jeg har grund til at formode, at sagen blev afsluttet, bl.a. fordi rigsadvokaten skønnede, at den sigtede havde handlet i god tro, og at sagen næppe kunne vindes ved retten.

Vores justitsminister er jo en klog mand. Man kan ikke anklage ham for at tale usandhed. Han bruger selv ordene „blandt andet“, og hvad det første eksempel angår, så er det da rigtigt, at aflytningssagen først kom til politimyndighedernes kundskab i 1963. Sagen blev først da, om jeg så må sige officielt kendt, men som sagt, var den dan-

[Gert Petersen.]

ske statsminister ikke en dansk myndighed? Selvfølgelig var han det, og han var en dansk myndighed, som justitsministeren ville dække over i sit svar.

Så kan man spørge sig, hvorfor skulle og skal denne aflytningssag og alt, hvad der hører til den, gemmes væk i pulterkammerets fjerneste krog med lås og slå for døren. Og det er jo blevet bekræftet af denne debat, når man hører justitsministeren, når man hører hr. Hjortnæs, når man hører hr. Arne Christiansen, når man hører hr. Gudme, at den skal gemmes væk iden fjerneste krog med lås og slå for døren.

Jeg mener, jeg kan forklare hvorfor. Fordi højtstående ansvarlige politikere var involveret i den. Aflytterchefen måtte faktisk være i god tro, når han kunne drøfte sin ulovlige efterretningsevne med landets statsminister, når han havde oprettet sin spionageorganisation efter tilskyndelse fra ledende ansvarlige politikere og i samarbejde med udenlandske efterretningstjenester, især den amerikanske efterretningstjeneste. Jeg mener, at hvis denne sag var kommet frem, mens disse politikere havde været i live, så ville, selv i et folketing af denne karakter og med dette flertal og den tavshedens sammensværgelse, som man ønsker at etablere, en rigsretssag alligevel have været uundgåelig.

Nu er der gået mange år. Det minder justitsministeren os tit og ofte om, det minder andre ordførere os om, og de politisk topansvarlige er borte. Så må man da netop spørge: hvorfor er man så så bange for, at sandheden i dag skal slippe ud? Er det for at værne om de ansvarliges minde? Mon dog. Pandoras æske er lukket op. I offentligheden er der ingen tvivl om, hvilke enkeltpersoner med høje stillinger der var involveret. Derfor tror jeg snarere, der er to andre grunde til fortsat hemmelighedskræmmeri.

For det første må det ikke indgå i den officielle historieskrivning, at den samme politiske lejr, som førte Danmark ind i NATO i frihedens navn under parolen om kamp mod politistatsmetoder, også selv benyttede sig af politistatsmetoder og krænkede borgernes grundlovssikrede frihedsrettigheder og til den ende misbrugte den ene af de officielle efterretningstjenester,

nemlig forsvarrets, og oprettede en speciel privat, så at sige statsanerkendt efterretningstjeneste.

Den anden grund til, at alt dette helst skal dysses ned, er vel, at man vil holde muligheden åben til en anden gang, eller måske at der foregår lignende aktiviteter i dag. Justitsministeren forsikrer os ganske vist om, at det sidste ikke er tilfældet. Jeg må sige, det overbeviser mig ikke. Det er ikke længe siden, at det ved et uheld slap ud, at efterretningstjenesten på mystisk måde, det var politiets efterretningstjeneste, holder sig orienteret om, hvorvidt arbejdere på arbejdspladser forbereder demonstrationer. Det var i forbindelse med Info-blokaden. Forlagsdirektør Wivel og Erik Vagn Jensen, også Gyldendal, har selv fået oplyst på et vist tidspunkt, at deres telefoner var blevet aflyttet af en eller anden efterretningstjeneste, men det har måske også været en privat én, i forbindelse med den første Vietnamhøring i København. Jeg ved, at efterretningstjenesten har brugt megen energi og arbejdskraft på at udspionere Folkebevægelsen mod EF i årene 1971-72.

Vi befinder os i et hav med isbjerge. Vi ser kun det allerøverste, og såmænd kun når et vindstød spreder tågen. Jeg synes, at det bør høre op. Ikke i den forstand, at nu skal justitsministeren fortælle os alt, hvad han ved om efterretningsarbejdet, selvfølgelig ikke. I modsætning til, hvad hr. Arne Christiansen har påstået, i modsætning til, hvad hr. Ninn-Hansen har påstået, og i modsætning til, hvad de to herrer så udmærket godt ved, så accepterer jeg, så accepterer socialistisk folkeparti, at statsligt efterretningsarbejde er en nødvendig side af det politimæssige arbejde, bl.a. og ikke mindst for at forebygge terrorisme. Også at det som vel så meget andet politimæssigt arbejde for en stor del må foregå diskret og uden for offentlighedens søgelys.

Men netop derfor drager vi den konklusion i modsætning til de borgerlige ordførere og den socialdemokratiske ordfører, at så er der også fare for misbrug, derved at efterretningstjenesten selv krænker borgernes grundlovssikrede rettigheder, eller at den tolererer, at private „blikkenslagerbander“, som den samarbejder med, gør det, som tilfældet var fra 1948 til 1963, eller at udenlandske efterretningstjenester, man

[Gørt Petersen.]

samarbejder med, gør det. Misbrug derved, at efterretningstjenesten eller dens eventuelle private anhang lader sig bruge politisk, sådan som det helt klart skete i 1948-63 og efter min bedste overbevisning er sket ved flere senere lejligheder.

I forbindelse med politisk misbrug kan jeg ikke lade være med at citere, hvad den daværende socialdemokratiske ordfører, hr. Kjeld Olesen, sagde i 1969 om Kejsergadesagen, om trotylsagen fra Århus og beslaglæggelsen af to tidsskrifter — jeg citerer fra Folketingstidende 1969-70, sp. 1350:

„De ministre, der har været impliceret, synes øjensynlig selv, at der har været handlet helt korrekt og fornuftigt. Heri er jeg ganske uenig. Tværtimod har der været tale om en umådeholden dramatik; udtalelserne ved trotylsagens start gav indtryk af en sag af langt farligere dimensioner end det, vi senere fik fortalt, og der synes i det hele taget at være handlet temmelig panikagtigt.“

Jeg var helt enig med hr. Kjeld Olesen dengang i denne bedømmelse, blot med det ene forbehold, at jeg ikke tror, at store kloge mænd som ansvarlige ministre handler panikagtigt i en sådan situation. Nej, de misbruger efterretningstjenesten, og den lader sig misbruge.

Netop på grund af denne uundgåelige fare for misbrug kunne justitsministeren dog i det mindste indrømme, at denne fare eksisterer, om ikke andet som følge af den nødvendige arbejdsform. Jeg kan ikke slå mig til tåls med de sædvanlige forsikringer om, at alt nu er i den bedste orden, heller ikke de forsikringer, som forekommer i hr. Hjortnæs' dagsorden, som jeg af den grund må afvise. Det, som er kommet frem om „blikkenslagerbandens“ eller „blikkenslagerfirmaets“ aktivitet i 15 lange år, ikke som følge af ansvarlige myndigheders vilje til at stå til regnskab, men som følge af en vågen presses indsats, fortæller os, at i en lang periode, hvor de fleste også gik rundt og sagde, at alt var i den bedste orden, da blev grundloven groft krænket med ansvarlige myndigheders vidende og endda efter deres tilskyndelse. Derfor synes vi, at denne sag nu må klarlægges helt og fuldt, og derfor må der skaffes anderledes garantier mod gentagelse, end hvad vi hidtil har set.

Det kan måske forekomme ejendommeligt, at denne forespørgsel er stillet af socialistisk folkeparti og Danmarks kommunistiske parti i fællesskab, eftersom den umiddelbare anledning til alt det postyr, der er opstået, er oplysningen om, at efterretningsorganer gennem aflytning havde skaffet sig viden om den konflikt inden for DKP, der førte til dannelsen af SF. Det var en politisk konflikt, der mundede ud i en sådan grad af uenighed, at vi ikke kunne være i parti sammen. Denne uenighed eksisterer stadig, ingen tvivl om det. Men for det første var det, om jeg så må sige, et privat slagsmål og for det andet en rent politisk konflikt, som ingen efterretningsorganisation under nogen omstændigheder havde ret til at blande sig i, det være sig med legale eller illegale midler. Oven i købet blev der brugt illegale midler. Jeg gad nok vidst, hvad hr. Arne Christiansen ville have sagt, hvis han havde fået at vide, at efterretningstjenesten havde plantet mikrofoner i Erik Eriksens gård, dengang man havde den politiske konflikt inden for venstre, der førte til dannelsen af liberalt centrum.

Må jeg lige yderligere sige til hr. Arne Christiansen, at grunden til, at ikke alle 3 partier på det, han kalder den yderste venstrefløj, er med i denne forespørgsel, er, at vi selv og det kommunistiske parti var af den opfattelse, at det netop var disse to partier, som umiddelbart var ramt af den virksomhed, efterretningstjenesten udfoldede dengang. Derfor var det rimeligt, at vi stillede den. Vi har ikke henvendt os til VS. Jeg er helt sikker på, at hvis vi havde gjort det, så havde VS også villet være med. Det er altså ikke et udtryk for, at det kunne vi ikke engang enes om.

Til allersidst er det altså sådan, at vi i socialistisk folkeparti faktisk tager talen om demokrati og grundlovssikrede rettigheder så alvorligt, at det for os ikke er afgørende, hvem der rammes af krænkelser her, men om nogen rammes. Og det er et standpunkt, som vi aldeles ikke ønsker at prale af, udstille eller tage patent på. Jeg ville håbe, at et flertal i denne sal ville dele det standpunkt. Jeg er bange for, at det ikke er tilfældet.

Jeg vil anbefale, at man stemmer for den af hr. Ib Nørlund foreslåede dagsorden. Jeg gør det uden optimisme, men jeg er lige så

[Gert Petersen.]

overbevist om — og det synes jeg flertallet skal gøre sig klart — at selv om man afviser den af hr. Ib Nørlund foreslåede dagsorden og vedtager tillidserklæringen, så er disse sager og denne sag jo aldeles ikke slut. Den uro, som er skabt, manes ikke på magisk vis i jorden ved hjælp af et eller andet stykke papir, som et flertal her vedtager.

Poul H. Møller (KrF):

Som det allerede er fremgået af flere af de foregående ordføreres og også af vor justitsministers indlæg, så er anledningen til denne debat jo noget, der ligger ca. 20 år tilbage, og derfor synes det også at komme et par postgange for sent.

De ulovlige aflytninger, som dengang fandt sted, må enhver dansk statsborger naturligvis beklage og tage afstand fra, men som bekendt skal man jo ikke græde over spildt mælk, navnlig ikke når mælken for længst er tørret ind. Dette enkeltstående tilfælde, der som sagt foregik for ca. 20 år siden, finder jeg ikke burde give anledning til en hel onsdag formiddags debat, navnlig ikke da der i disse afvigte 20 år har fundet flere debatter sted om samme emne og disse for længst har givet anledning til sikring mod gentagelser.

De foranstaltninger, som forespørgerne efterlyser, er således for længst truffet, og jeg tror, det ikke er muligt at sikre landets borgere imod de omtalte krænkelser på bedre måde, end sket er. Når det kommer til stykket, hvem kan så garantere for noget som helst i en tid, hvor der f.eks. er udviklet lytteapparater, der på afstand, måske med flere bygninger imellem, kan opfange en almindelig samtale inde i et lukket rum? Den eneste garanti, man vel kan give i den forbindelse, må være, at hvor man kommer på sporet af sådan ulovlig virksomhed, vil alt blive sat ind på at drage den eller de skyldige til ansvar. Nærmere tror jeg ikke man vil kunne komme det, men det må vel også synes at være en fyldestgørende garanti i et frit, demokratisk samfund.

I den forbindelse kan jeg ikke undlade at udtale min glæde over, at vi her i landet har et ubestikkeligt politi, et ubestikkeligt og upåvirkeligt retsvæsen, at vi ikke har politiske fanger, at vi ikke udøver tortur, at samfundsrevsere og politiske modstandere

ikke sendes i koncentrationslejre eller risikerer at blive tvangsindlagt på sindssygehospitaller og dér måske få injektioner, der kunne føre dem ind i sindssygens mørke. Den omsorg for sikring af borgernes grundlovmæssige rettigheder, som denne forespørgsel giver udtryk for, vil jeg samtidig tillade mig at tage som et udtryk for, at forespørgerne heller ikke kan godtage de krænkelser af elementære menneskerettigheder, som jeg netop har remset op her, og som vi ved pågår ude omkring i den store verden.

Formentlig begrundet i den samme omsorg har socialistisk folkeparti foreslået nedsættelse af yderligere et kontroludvalg vedrørende forsvarets og politiets efterretnings-tjenester. Forslaget bærer vel nok præg af ukendskab til efterretningsvirksomhed, hvad jeg da ikke skal beklage, men det ligger i sagens natur, at en sådan virksomhed må arbejde i det stille, om det skal være effektivt. Her foreslås altså nedsættelse af et kontroludvalg, bestående af en repræsentant for hvert parti, altså kontrollen skal yderligere delegeres ud.

Man kunne vel driste sig til at trække lidt på smilebåndet, når jeg tænker på efterretningsvirksomhed i den forbindelse. Jeg ser i hvert fald for mig spionen med Ekstra Bladet i hånden, og så kommer manden med skæg og briller og cykelpænder, og hvad det hedder alt sammen, og til sidst kommer måske et eller flere medlemmer af dette kontroludvalg for at påse, at alt går rigtigt for sig. Det ville nok ikke være særlig effektivt. Når man tænker på den utæthed, der har vist sig i flere af vore udvalg her i tinget, ja, så kunne man vel forudse, at hele historien kunne læses i morgenaviserne i detaljer næste dag.

Jeg vil gentage, at efter min opfattelse er borgernes grundlovmæssige rettigheder sikret mod krænkelser så langt, som dette overhovedet lader sig gøre. Selv om jeg af den grund finder, at forespørgslen måske kan synes lidt overflødig, så vil jeg på den anden side godt sige, at det kan være en given ting og også være en tryghed for landets borgere, at disse ting med mellemrum drøftes, så det også herved bliver klart, at der ikke er tale om noget fordækt, men at al vor efterretningstjeneste er et led i vort lands forsvar mod fjender såvel udefra som i vor midte.

[Poul H. Møller.]

Det er jo med dette som med en kræftsvulst, at jo tidligere den opdages, des større er chancen for helbredelse. Vi skulle meget nødig opleve en ny 9. april.

Med hensyn til de foreslåede dagsordener vil jeg gerne have anledning til at forelægge dem for min gruppe, hvad jeg ikke har haft indtil nu, men jeg kan vel nok ikke røbe noget hemmeligt ved at forudse, at vi ikke vil kunne stemme for den kommunistiske dagsorden. Med hensyn til det af socialdemokratiet stillede dagsordensforslag, ved jeg ikke, om der ikke til overflod er sagt det, som denne dagsorden jo siger, men jeg vil forelægge det for min gruppe.

Erhard Jakobsen (CD):

Jeg kan godt mande mig op til at starte med en tak til initiativtagerne til denne debat. Jeg hilser det virkelig velkommen, at et flertal og et stort flertal i dette folketing får en anledning til at fortælle vore dygtige folk i efterretningstjenesten, at vi med stor sympati og med stor forståelse følger det arbejde, de udfører. Det er ikke alt for tit, så anerkendende ord lyder herindefra, og derfor synes jeg, det er glimrende, at vi får denne særdeles gode anledning til at sige det.

Med al sympati for den mand, hvis navn har været inddraget i det fra før i tiden, Alfred Jensen, så må jeg alligevel sige, at det ikke har noget med denne sag at gøre. Det er håbløst at grave tilbage i den tid, uden at man så også graver tilbage i en atmosfære, der på mange måder var helt forskellig fra det, vi har nu. Derfor er enhver domfældelse af, hvad der skete dengang, og konklusioner ud fra det til noget i dag simpelt hen en håbløs affære.

Jeg har med glæde lagt mærke til, at både kommunisterne og folkesocialisterne søger at skabe frygt for efterretningstjenesten. Bare det ville lykkes, det er jeg ikke spor bange for. Det gør ikke spor, at der eksisterer frygt for, at efterretningstjenesten er effektiv, hvad vi jo udmærket godt har set eksempler på at den også er, dér, hvor den skal være det.

Men det er ikke det farlige. De kræfter, der farligst prøver at undergrave efterretningstjenesten, politiet, militæret, det er de kræfter, der prøver at latterliggøre, hvad der sker. Det skete så decideret bevidst fra

visse journalisters side i Kejsergadesagen. Det sker bevidst fra medarbejdere ved Danmarks radios side den ene gang efter den anden. Der var også tydelige spor af det i aftes. Det er simpelt hen dette, at man vil fremstille efterretningstjenestens folk som nogle narrehoveder, der render rundt på gammel Nat Pinkerton-manér og ikke ved, hvad de har med at gøre. Det er simpelt hen det, man vil gøre, og det er kun det første led i det.

Det næste — og det er jo det, som foretagetet Solvognen fra Christiania effektivt og med held har gjort — er, at man gang på gang har kunnet vise: I skal ikke tage samfundets love alvorligt. Dem kan man overtræde uden videre. Der sker ingenting. Jeg skal minde om, at 15-20 mand fra Solvognen marcherede ind i Danmarks radio i radiohuset. Man gik rundt og begyndte at sætte sig i de forskellige studier. Vagten var effektiv, politiet kom omgående, men politiet fik skam ikke noget at gøre. Det sørgede daværende radorådsformand Ole Espersen for. Man kan altså simpelt hen gå ind i Danmarks radio. Og for at gøre komikken fuldkommen, så blev de pågældende interviewet og fik lejlighed til at lave stor reklame for den mægtige historie, de havde lavet. Der skete aldrig noget i den anledning. Og min salighed, 2-3 år efter så kan 2-3 piger gå hen og gøre det samme under kvindebevægelse og alt det dér forskellige. Så går 2-3 damer ind i tv-avisens lokale og går lige hen og skubber speakeren til side og læser deres eget budskab til befolkningen op.

Se, det er latterligt, at den slags kan finde sted, og det er latterligt, at vi i dette ting skal finde os i, at et par folk går ind her og begynder at lave skandale. Det er latterligt, men det er farligt, derved at så breder den opfattelse sig, at bare man er fræk nok, så går det, for man tør jo ikke slå til. Herregud, man kan da ikke være bekendt at skubbe sådan nogle piger ud, ligesom der også tales om, at Christiania laver en kvindehær, for man kan da ikke slå på piger osv. Altså det, man vil understrege, slumstormerne vil understrege, forskellige aktioner, Solvognens aktion i et stormagasin, hvor man huggede bøgerne og delte dem ud til kunderne osv., alt det der skal understrege, at lov og ret ikke gælder her i landet, bare man er fræk nok. Og så prøver man det,

[Erhard Jakobsen.]

og så prøver man det, og så prøver man det, og så står befolkningen og siger: nå ja, men hvor er vi egentlig beskyttet? Er der egentlig noget, der hedder den private ejendomsret? Bliver det ikke efterhånden betragtet som ganske lovligt, at man sådan småraper lidt rundt i butikkerne osv.?

Sådan prøver man at opløse, og det er så decideret det, man har forsøgt over for den virksomhed, den seriøse virksomhed, som både militærets og politiets efterretnings-tjeneste udøver. Hvis man bare har fulgt det en lille smule, så ved man jo godt, at der ikke er noget at latterliggøre. Der er i allerhøjeste grad præsteret ting, som sagtens kan måle sig med, hvad andre apparater rundt omkring med langt større midler til rådighed har kunnet gøre. Vi har grund til at være stolte over, at vi har folk så effektive, at de har været i stand til at lave disse ting. Men jeg vil ikke mindst med henblik på netop de næste par måneder bede om — og jeg skal ikke have svar fra ministeren, for den slags skal der ikke svares på — at dette ting og dette tings medlemmer ikke i de kommende par måneder skal udsættes for at latterliggøres ved små hurtige, kvikke aktioner, som man desværre havde glemt at træffe forebyggende foranstaltninger over for, at Danmarks radio ikke kan besættes af en 2-3 mennesker. Jeg skal understrege, at både hr. Kasper Neergaard og forskellige andre jo jævnlige har deres gang i Danmarks radio, for de bliver jo ofte brugt til udsendelser, så det er såmænd ikke fordi der ikke er nem lejlighed til at komme til at lave noget.

Jeg frygter ikke hverken vold eller terror; jeg frygter bare for, at en lille klat uro-stiftere skal have lov til at vise, at i dette land er vi så tolerante og så frisindede, at vi tillader, at man gør tykt nar af de grundlovs-sikrede rettigheder, som de offentlige institutioner her i landet dog endnu har og må siges at have, herunder også dette ting.

Må jeg sige, at jeg ikke er nogen stor ven af den dagsorden, hr. Hjortnæs har foreslået. Det er jeg ikke, fordi jeg mener, at det eneste svar, der i denne sag skulle gives, var, at man med et drønende flertal stemte den dagsorden ned, som var foreslået fra modsat side. Det var det, der skulle til. Jeg er modstander af en del af dagsordenen, fordi den

udtaler sin tillidsfuldhed til, hvordan dette udvalg, der tales om, virker. På samme måde som socialistisk folkeparti stiller forslag om at gå videre, så vil mit parti stille forslag om, at dette parlamentariske såkaldte udvalg ophæves. Med al respekt for de folk, der sidder der, er det mig komplet umuligt at se, hvilken kompetence 4 nogenlunde tilfældige mennesker har. Så meget kender jeg da til dem, at jeg er klar over, at man kunne tage hundrede andre, der kunne gøre det lige så godt eller lige så dårligt, som de kan.

Jeg er ikke særlig glad for at se, at disse 4 menneskers virksomhed har bevirket, at antallet af registreringer er faldet. Det er jeg ikke sikker på var det rigtige. Jeg er ikke sikker på, om ikke antallet af registreringer skulle være steget. Jeg er ikke sikker på, om ikke der havde været grund til det, med al den aktivitet, der foregår i dette lille land, som ligger dér, hvor det nu engang gør. Jeg er ikke sikker på, at antallet af registreringer ikke burde være steget, i stedet for at det, som ministeren fremhævede det i sin tale, er faldet. Derfor vil mit parti på et eller andet belejligt tidspunkt stille forslag om, at dette udvalg bortfalder, og at det, som det jo er i realiteten, er ministeren, der har ansvaret, for det er det jo, det er understreget gang på gang. Men hvad skal så nogle andre sidde og rode rundt i det dér for? Jeg ved da godt, det kun er en lille del, men det kan godt være en vigtig del.

Jeg var med glæde med til i den socialdemokratiske gruppe at forhindre, at der blev flertal for et forslag om at udvide i sin tid. Det var vi et par stykker som i dag er glade for at vi fik gjort allerede dengang. Så er der i hvert fald et udvalg mindre, der skal ophæves i dag. Men jeg er ikke glad for at få dette udvalg nævnt som noget, vi nu skal basere noget på. For det første mener jeg ikke, det er sagligt korrekt. Jeg mener ikke, der kan bygges særlig meget på dette udvalg, og jeg mener navnlig ikke, at der bør bygges særlig meget på dette udvalg. Men naturligvis skal regeringen da ikke et øjeblik være i tvivl om — det fremgår vel også ganske klart af disse bemærkninger — hvor centrum-demokraterne står. Vi vil på enhver mulig måde bakke regeringen op, og det gælder også, hvis der ekstraordinært skal søges bevillinger i en eller anden anled-

[Erhard Jakobsen.]

ning til det arbejde, som politiets efterretningstjeneste, i denne forbindelse militærets efterretningstjeneste, måtte udøve. Hvis der skulle være grund til at effektivisere, så det kunne gøres endnu bedre, så vil vi på ethvert tidspunkt være parat til at støtte det.

Vi vil imødegå alle bestræbelser på at svække det arbejde, der udføres, og jeg advarer endnu en gang mod de kræfter, som prøver på ikke at skræmme, men prøver på at latterliggøre alvorlige bestræbelser, som embedsmænd udfører, pålagt opgaven af dette ting at sikre friheden og demokratiet i Danmark.

Wilhelm (VS):

Det er jo som altid fantastisk at høre hr. Erhard Jakobsen, hvad han kan skrue sig op til, når man mener, at der er presse på: at få ændret en debat om ulovligheder, begået med skiftende statsministres vidende, til en debat om, hvad Solvognen og nogle rødstrømper har foretaget sig. Der har været nogle, der gik ind i radiohuset og fik læst en enkelt meddelelse op, men de gik dog ud igen. Derimod er hr. Erhard Jakobsen, som gik ind i radiohuset for mange år siden, blevet der og har råbt op i alle disse mange år. Det synes jeg er betydelig værre.

Til hr. Arne Christiansen. Jeg kan bekræfte, hvad hr. Gert Petersen sagde, at VS ikke er blevet spurgt om at være med på denne forespørgsel. Det kan måske nok undre, al den stund de to partier, der forespørger, snakker så meget om samarbejde, når man ellers kunne blive enige. Men vi er altså ikke blevet kontaktet om denne her sag, og hr. Gert Petersen har givet begrundelsen, nemlig at det, der foregik i 1958, selvfølgelig mest havde tilknytning til de to partier. Jeg vil godt sige, jeg synes, det er en lidt dårlig begrundelse, fordi den jo gør det lidt let for andre her at sige, at det hele drejer sig om den gamle sag, og det gør det jo altså ikke. Men o. k., det er den begrundelse, der er givet, og jeg vil da gerne tilføje, at VS er glad for, at der er kommet denne anledning til at diskutere efterretningstjenesternes virksomhed.

Jeg kan med det samme om dagsordenerne, som har nogen tilknytning til dette, sige, at vi selvfølgelig ikke kan stemme for

den socialdemokratiske dagsorden. Jeg synes, der er grund til at påpege, at disse to dagsordener overhovedet intet har med hinanden at gøre. De udelukker ikke hinanden. Den af hr. Ib Nørlund foreslåede dagsorden holder sig også snævert til det, der foregik omkring 1958, og derfor skulle der teoretisk ikke være noget som helst i vejen for at stemme om den også, og det burde ske. Men vi ved jo nok, hvordan det går. Der er lavet en afværgedagsorden, som skal forhindre, at der tages stilling til noget reelt. Det er det, der sker. Prøv at lægge mærke til, at der i virkeligheden ikke er noget i hr. Ib Nørlunds dagsorden, som er i modstrid med, eller som skulle forhindre, at den kom til afstemning, efter at man havde stemt om den, hr. Hjortnæs fremsatte. Vi vil kunne stemme for den af hr. Ib Nørlund og hr. Gert Petersen foreslåede dagsorden og ikke for den anden.

Det, der er baggrunden for denne forespørgsel, det mønster, der er blevet afdækket omkring det såkaldte „firma“, er jo, at „firmaet“ opererede med de socialdemokratiske statsministres vidende, at „firmaet“'s virksomhed var bekendt for den militære efterretningstjenestes næstkommanderende, som endda var kontaktperson til de politikere, der var informeret. At den militære efterretningstjenestes virksomhed — og dette her var jo i hvert fald i familie med den — ikke, som nogle har sagt her, rettede sig mod ydre fjender, men rettede sig alene mod indre politiske modstandere, som man i øvrigt ikke havde noget på. At der var klare forbindelser til AIC, hos hvem nogle af de fremtrædende navne dengang var Urban Hansen, Alsing Andersen, Helge Nielsen, og til en anden organisation, Atlantsammenslutningen, hvor man også kender nogle af navnene den dag i dag, Niels Matthiasen, Knud Damgaard, Kjeld Olesen, Erling Foss, Kristian Mogensen osv. At man i disse organisationer ikke havde noget pengeproblem, til trods for at der ikke var noget, der hed kontingent. At det er kommet frem, at direktør Thomsen fra Wright, Thomsen og Kier, tidligere formand for Dansk Arbejdsgiverforening, indsamlede arbejdsgiverbidrag til „firmaets“ virksomhed. At „firmaet“ først blev lukket, da den militære efterretningstjenestes chef, oberst Lunding, på grund af indre uenighed om betalingen i

[Wihjelm.]

„firmaet“ fik kendskab til det i 1963, til trods for, at statsministeren havde haft kendskab til det i årevis, i hvert fald tilbage til 1959.

At det derfor ikke er korrekt, når hr. Gert Petersen siger, at justitsministeren jo er en klog mand, som undgår at sige usandheder, men som bare siger „blandt andet“. Det er direkte usandt, når justitsministeren i sit svar til hr. Gert Petersen den 14. januar påstår, at disse ting først blev offentlig dansk myndighed bekendt i 1963. Og det er direkte usandt, hvad justitsministeren den samme dag svarede hr. Kjærulff-Schmidt på et spørgsmål om, hvorvidt man nogen sinde, enten ved de officielle efterretningstjenester eller ved andre, havde aflyttet danske folketingsmænd, og om offentlig myndighed havde haft kendskab til noget sådant, idet han svarede benægtende på det spørgsmål den 14. januar. Det, der lå i de svar, er direkte usandt.

Det korte af det lange i denne sag, hvor usandhederne i øvrigt blev gentaget i tv i aftes af justitsministeren, er, at offeret, hr. Alfred Jensen, ikke engang får sin ret nu disse mange år efter, men at ulovlighederne endnu den dag i dag beskyttes og forsvares, fordi de øverste socialdemokratiske politikere stod bag disse grundlovsstridige handlinger.

Jeg finder, der er grund til at rykke hr. Kjeld Olesen for lidt nærmere forklaring på, hvad det er, han havde kendskab til. Jeg skal ikke kunne sige, hvad det er for en aftale, der er indgået mellem dagbladet Information og hr. Kjeld Olesen, men det siger sig selv, at man kun er kommet halvvejs i hr. Kjeld Olesens oplysninger. Hvor kan er hr. Kjeld Olesen i stand til i januar 1976 pludselig at meddele dagbladet Information, at han i 1955 har haft kendskab til og kontakt med den gruppe, som må formodes at være den, der lavede aflytningerne på hr. Alfred Jensen i 1958? Der er mere kendskab hos hr. Kjeld Olesen end denne kontakt i 1955, og jeg synes, dette var en anledning til at få det frem. Der er desuden det groteske i det, at til trods for, at disse ting blev oplyst i Kejsergadeudvalget i foråret 1970 — ifølge hr. Ninn-Hansens bog kom det jo frem dér — til trods for at man dér fik op-

lyst, at hr. Kjeld Olesen havde en eller anden finger med i dette spil, så bliver han kort efter gjort til forsvarsminister og derfor øverste ansvarlige for det bevismateriale i de 6 ringbind, der henligger i forsvarsministeriet.

Det er 16-18 år siden det her, og der er nogle, der vil sige, at så er den potte ude, men der er sket ting og sager siden da. Det var jo ikke forbi med det, der skete i 1958-59. Der er pauser og mellemrum, simpelt hen fordi vi jo ikke får kendskab til, hvad der ellers foregår, men i 1969 bragede det løs igen med Kejsergadesagen. Hr. Gert Petersen har redegjort noget for, hvad der lå af modstridende erklæringer fra regeringsmedlemmer i årenes løb, der undergraver troværdigheden af de erklæringer, der også måtte komme i dag og i morgen og til næste år. Man har hele vejen igennem sagt, at dette ikke forekom, og så har man år efter måttet indrømme, at det forekom rent faktisk, men nu ville man stoppe det, og så år efter igen: ja, det forekom rent faktisk stadig væk, men nu ville man stoppe det.

Hr. Gert Petersen standsede sin redegørelse for disse ting med 1968, og jeg synes, der er grund til at nævne, at det jo ikke standsede med 30. september-erklæringen fra 1968 fra daværende justitsminister Thestrup. Et år efter var der kommet mange flere oplysninger, der viste, at det rent faktisk ikke skete, at man efterlevede denne 30. september-erklæring, og det var jo grundlaget for hele Kejsergadeudvalgets nedsættelse, som foregik dengang på VS' initiativ. Der kom udtalelsen om, at man stadig væk registrerede alle, der var ude på det politiske overdrev, som det hed, til trods for at erklæringen sagde, at man registrerer ingen for politisk virksomhed. Da kom erklæringen om, at NATO-medlemskabet forpligtede til, at vi registrerede, og det var præcis det, der gav anledning til, at man ved denne modstrid mellem regeringserklæringen af 30. september 1968 og de senere udtalelser og erklæringer måtte have Kejsergadeudvalget, som i første omgang ikke var et Kejsergadeudvalg, men var et rigsretssagsudvalg. Det fremgik heraf, at ingen minister havde været bekendt med centralens oprettelse. Man kan yderligere spørge: hvor figurerer denne centrals oprettelse på nogen finanslov,

[Wilhelm.]

siden den blev startet i 1965? Den figurerer ingen steder, så det er muligt at se, hvad der foregik.

Hvordan kunne flertallet i udvalget — hr. Gudme har henvist til den beretning, der blev afgivet, og det vil jeg også meget gerne gøre — inklusive hr. Schlüter, hr. Hilmar Baunsgaard, hr. Svend Haugaard, hr. Kjeld Olesen, hr. Camre, hr. Lysholt Hansen og hr. Helge Nielsen, frikende for grundlovsstridig virksomhed, når det nu er kommet frem, at en af dem, der blev, jeg ved ikke, om det hedder forhørt eller samtalen med i udvalget, nemlig hr. P. A. Mørch fra forsvarrets efterretningstjeneste, allerede i udvalget erkendte, at Kejsergadecentralens oprettelse var en grundlovsstridig virksomhed, en af de små, tilføjede han ganske vist, en af de berettigede, man måtte somme tider gå uden for spillereglerne? Men hvis man kan tro, hvad der har været fremme i dagspressen, så har hr. P. A. Mørch i Kejsergadeudvalget erkendt, at der var tale om en grundlovsstridig virksomhed, som han i øvrigt tog hele ansvaret for. Så kan man sige, det er avis-skriverier. Jeg er overbevist om, at en avis, som for få år siden blev retsforfulgt for oplysninger, enhver kunne hente ud af telefonbøgerne, fordi det generede efterretningstjenesterne, og blev dømt for disse oplysninger, vil være meget påpasselig med sådanne oplysninger, som her er på tale, hvis ikke den tør tage en sag på det. Og da hverken hr. P. A. Mørch eller andre har anlagt sag imod Information for disse oplysninger, så vil jeg indtil da sige, at disse oplysninger må være af en sådan art, at man ikke tør tage en sag på dem. I så fald ligger det altså sådan, at i Kejsergadeudvalget har hr. P. A. Mørch, som tog ansvaret for centralens oprettelse, samtidig indrømmet, at her var tale om en grundlovsstridig handling. Og så kommer beretningen fra udvalget, hvor det store flertal erklærer, at det har der ikke været tale om, og vi andre får først nu flere år efter at vide, at et vidne i udvalget, som virkelig kendte sagen på første hånd, har erklæret, at det var der rent faktisk.

Jeg synes, der i den forbindelse også kunne være grund til at spørge de 2 SF-medlemmer, der sad i det udvalg, nemlig hr. Gert Petersen og hr. Poul Dam, der i disse mange år

har bevaret deres tavshedspligt om de ting, der kom frem, om de stadig væk synes, der er grund til at forholde disse oplysninger for offentligheden, at blive stemplet som nærmest medunderskrivere på en beretning, der resolverede, at der ikke var tale om grundlovsstridige handlinger i forbindelse med Kejsergadecentralens oprettelse, og derved så at sige blive stemplet som løgnere, medmindre man vil tage opgøret med de oplysninger, der nu er kommet frem i dagbladet Information om, hvad hr. P. A. Mørch skulle have oplyst i Kejsergadeudvalget. Jeg synes, at de 2 SF-medlemmer har al mulig grund til at komme frem med, hvad de måtte vide fra det udvalg.

Det standsede jo heller ikke med det. Der har været aflytningerne af de fremtrædende folk i Russelltribunalet i 1967, og i den forbindelse og da justitsministeren her i sit oplæg henviste til, at sikkerheden lå i retsplejeloven, vil jeg da gerne spørge justitsministeren direkte: hvorfor har disse mennesker, som af daværende statsminister Krag har fået at vide, at de blev telefonaflyttet i 1967 i forbindelse med Russelltribunalet, aldrig i henhold til retsplejelovens § 750 a, stk. 6, fået oplysningen om, at denne telefonaflytning er ophørt? Er det fordi man stadig væk lytter på de der to mennesker, Ole Wivel og Erik Vagn Jensen, eller er det, fordi man rutinemæssigt overtræder retsplejelovens § 750 a? Og én oplysning til vil jeg gerne have fra justitsministeren: hvor mange af den slags opgivelser til folk, der har været telefonaflyttet, har man nogen sinde afgivet? Hvor mange gange — tag en 5 års periode, en 10 års periode, hvor meget justitsministeren kan nå at finde frem til debatten i dag — er det overhovedet sket, at man i henhold til § 750 a, stk. 6, i retsplejeloven har oplyst folk, hvis privattelefon har været aflyttet, om, at dette er sket? Så kan vi se noget om den sikkerhed, der ligger i retsplejeloven, som justitsministeren har henvist til, når vi får de oplysninger.

Det mønster, der tegner sig her, er efter VS' opfattelse, at efterretningstjenesterne selvfølgelig ikke tager sigte på ydre fjender, men tager sigte på at forsvare, ikke samfundet i al abstrakthed, men det kapitalistiske samfund, systemet, magthaverne, politiske magthavere og de økonomiske magt-

[Wilhelm.]

havere, mod politiske fjender, mod politiske uvenner inden for landets grænser. Alle eksemplerne, man kan trække frem, viser, at det er det, der foregår, og derfor er vi heller ikke særlig illusionsbefængte med hensyn til mulighederne for at kontrollere en virksomhed af denne art.

Må jeg sige til sidst, at socialdemokratiets rolle i denne sag har været af en sådan art, at den måske for de enkelte socialdemokratiske medlemmer her i salen og ude i landet er i strid med den måde, de opfatter sig selv og deres parti på. Det er ikke desto mindre en konsekvent holdning, når det kommer til de sidste og de yderste beslutninger oppe i tidligere statsminister H. C. Hansens eller Hans Hedtofts eller hr. Krags kontorer, at man har drevet det her spil, at man altså fra socialdemokratiets side har fingrene meget dybt i det her, bruger disse efterretnings-tjenester til forfølgelse af politiske modstandere, til at skaffe sig oplysninger, man måske ikke kunne få ad legal vej. Det er alligevel tankevækkende, og jeg tror, der er meget rigtigt i det, når redaktør Pundik i går aftes i tv sagde, at man givetvis i den konkrete sag med aflytningen af Alfred Jensen nok kunne have fået en dommerkendelse til at lave den legalt. Det er vilkårene her i landet. Det er socialdemokratiets rolle i disse sager, og det er tilstrækkeligt til, at jeg mener, det må kaldes mere end malplaceret, når den nuværende statsminister i sidste nummer af „Ny Politik“ over for andre partier har talt om, at de mangler demokratisk troværdighed.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13, hvor vi begynder med dagsordenens sidste punkt, spørgsmål til ministrene.

Mødet udsat kl. 11.55.

Mødet genoptaget kl. 13.

Man gik først til den sidste sag på dagsordenen, der var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Ole Olsen* (SF) til handelsministeren:

„Kan ministeren oplyse, hvorvidt den i rådsdirektiv af 10. juli 1975 om støtte til skibsbygningsindustrien, 75/432 EØF, artikel 2, stk. 2, litra b, omhandlede støtte i Irland, Italien og Frankrig vedblivende ydes?“
(Spm. nr. 316).

Skriftlig begrundelse.

I henhold til artikel 2, stk. 2, litra b, jfr. artikel 1 i nævnte direktiv, kan støtte og intervention anses som forenelig med fællesmarkedet også i perioden efter 31. december 1975, såfremt støtten i de omhandlede lande finder sted ud over den 31. december 1975.

Oplysninger om dette forhold vil være af betydning for en eventuel videregående støtte til den danske skibsbygningsindustri.

Ole Olsen (SF):

Det spørgsmål, jeg har stillet til handelsministeren, er selvfølgelig stærkt teknisk betonet. Det er en konkret oplysning, jeg ønsker. Jeg vil da godt lige sige, at baggrunden for det er naturligvis ikke, at jeg ikke vil foretage mig videre; det er naturligvis, at jeg agter at komme med yderligere forslag om støtte til dansk skibsbygningsindustri, men det er naturligvis af betydning for disse fremtidige forslag, hvad handelsministeren svarer i dag.

Handelsministeren (*Erling Jensen*):

I anledning af hr. Ole Olsens sidste kommentar skal jeg lige sige, at vi begge er vidende om, at folketingets erhvervsudvalg arbejder intenst med netop dette spørgsmål, og jeg er klar til at deltage i dette arbejde, i det omfang det ønskes.

Når hr. Ole Olsen spørger om støtten til Irland, Italien og Frankrig, så kan jeg oplyse, at skibsbygningsdirektivet af 10. juli 1975 jo betegner en skærpelse af reglerne om støtte til skibsbygningsindustrien i EF-landene i forhold til tidligere direktiver. Fra den 1. januar 1976 tillader direktivet således kun speciel støtte til skibsbygningsindustrien i form af støtte til skibskreditter i overensstemmelse med de regler herom, der

[Handelsministeren.]

gælder i OECD. Men direktivet indeholder, som det er nævnt i spørgsmålet, 3 undtagelser, hvorefter anden støtte efter den 1. januar 1976 er tilladt.

EF-Kommissionen har netop på et møde den 10. februar drøftet gennemførelsen af direktivets bestemmelser med embedsmænd fra medlemslandene, og jeg kan på grundlag heraf give følgende oplysninger:

Der kan i Irland gives støtte svarende til op til 8 pct. af kontraktprisen til dækning af tab. Irland er opfordret til snarest at fremkomme med en plan til nedtrapning af denne støtte.

I Italien er den hidtidige produktionsstøtte på 6 pct. fra den 1. januar 1976 reduceret til 4 pct. og vil yderligere blive reduceret til 3,8 pct. fra den 1. januar 1977. Som begrundelse for den beskedne reduktion i 1977 henvises fra italiensk side bl. a. til tidligere reduktioner fra 8 pct. i 1973 til 6 pct. i 1975 og nu som nævnt 4 pct. i 1976.

Men samtidig oplyses fra italiensk side, at der for årene 1976 til 1978 ønskedes indført to nye former for støtte. For det første et tilskud til delvis dækning af renteomkostningerne i forbindelse med finansieringen af værfternes investeringer svarende til 5 pct. pro anno af 70 pct. af investeringsbeløbene. Samtidig bortfalder den indtil slutningen af 1975 gældende ordning, hvorefter italienske værfter kunne opnå et investeringstilskud svarende til 10 pct. af investeringsbeløbet. Som begrundelse for rentestøtten har man henvist til, at markedrenten i Italien nu er op imod 20 pct.

Tilskud til værfternes indkøb af italienske og importerede materialer ønsker man fra italiensk side givet med 5 pct., og begrundelsen herfor er foruden de betydelige vanskeligheder, italienske værfter er udsat for — bl. a. har to større værfter måttet lukke i 1975 — at dette skal modvirke følgerne for værftsindustrien af den overordentlig stærke inflation i Italien. Fra italiensk side betragter man derfor materialestøtten som et modstykke til den f. eks. i Frankrig gældende forsikringsordning til dækning af prisstigninger i tiden mellem kontrakttegning og levering. Det anslås, at materialestøtten svarer til en støtte på 2½-3 pct. af kontraktprisen.

Disse to nye støtteordninger falder klart

uden for det i henhold til direktivet tilladte og kræver derfor særlig tilladelse fra Kommissionen i henhold til EF-traktatens artikel 92.

Fra dansk side har man forbeholdt sig sin stilling i tilfælde af en godkendelse fra Kommissionen og henvist til det ødelæggende i, at der ved introduktion af nye støtteordninger gives signal til nyt subsidiekapløb, der under ingen omstændigheder kan afhjælpe de vanskeligheder, den internationale skibsbygning er udsat for som følge af den opståede overkapacitet på skibsbygningsområdet. Kommissionen overvejer foreløbig sin stilling.

Med hensyn til Frankrig kan jeg nævne, at franskmændene efter stærkt pres fra bl. a. Danmark, Tyskland, Holland og Belgien i forbindelse med vedtagelsen af det nye direktiv i juli 1975 er gået med til en gradvis nedtrapning af støtteelementet i ordningen fra den 1. januar 1976. Det er fra fransk side oplyst, at den hidtidige ordning er suspenderet fra den 1. januar 1976, men at der forhandles med industrien om nye regler. Man forsikrer, at man vil efterleve direktivets bestemmelser om at reducere støtteelementet.

Ole Olsen (SF):

Jeg takker naturligvis for handelsministerens redegørelse, som er tilfredsstillende. Jeg kunne høre på den, at der er god grund til at tage op og se, om vi skal give subsidier til danske skibsværfter, og jeg må sige mange tak for tilsagn om, at vi kan komme i gang nede i erhvervsudvalget for alvor.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Jeg vil nødig have, at hr. Ole Olsen betragter min orientering som et udtryk for, at jeg har skiftet holdning med hensyn til Danmarks muligheder i skibsværftssituationen. På det netop afholdte møde i OECD er det på ny blevet bekræftet, at OECD-landene betragter det som afgørende vigtigt for værfternes fremtid, at subsidiekapløbet ophører, og at man i fællesskab fortsætter aktiviteterne for at nedtrappe og fjerne og forhindre subsidier.

Samtidig skal jeg til hr. Ole Olsens oplysning meddele, at allerede i næste uge får jeg lejlighed til med mine nordiske kolleger at diskutere muligheden for en fælles holdning

[Handelsministeren.]

på skibsværftsområdet i OECD og andre steder, hvor disse spørgsmål i øjeblikket debatteres.

Ole Olsen (SF):

Jeg vil godt sige til handelsministeren, at jeg er da principielt enig i det synspunkt — og mit parti er også principielt enig i — at det bedste var, om vi kunne få afviklet subsidierne over hele verden. Men vi er jo i en situation, hvor vi er ude i en kamp, hvor dansk skibsbygningsindustri må konkurrere med subsidier fra en lang række lande inden for og uden for EF, og vi synes nok, det måske kunne være rimeligt, at vi fandt et noget højere støtteniveau her i landet, end vi har i dag, og så aftrappede sammen med resten af verden.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Kun ganske kort: regeringen bestræber sig for at bistå den danske skibsværftsindustri på en sådan måde, at dens konkurrencemuligheder forbedres. Vi har hidtil været i nøje overensstemmelse såvel med skibsværftsindustriens organisation som med medarbejderorganisationen for de beskæftigede i skibsværftsindustrien, og jeg tror, vi vil være i stand til at holde denne overensstemmelse i denne nære kontakt.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Hagen Hagensen* (KF) til socialministeren:

„Vil ministeren drage omsorg for, at medborgere, der har ophold på alderdomshjem og plejehjem eller lignende institutioner, kan vælge læge på samme måde som andre borgere under sygesikringsordningen?“

(Spm. nr. 319).

Skriftlig begrundelse.

Ved bekendtgørelse nr. 158 af 28. marts 1973 har ministeren i medfør af lov om offentlig sygesikring frataget bl. a. medborgere, der er optaget på alderdomshjem og plejehjem, adgang til lovens ydelser og dermed frataget dem mulighed for at vælge eller bevare den læge, som de føler sig knyttet til. Det kan være af helt afgørende betydning

for ethvert menneske at have mulighed for at få lægelig bistand efter eget valg. Et personligt tillids- og tilhørsforhold til en læge bør ikke udelukkes på grund af optagelse i plejehjem. Det kan være tungt nok for ældre medborgere at måtte have ophold uden for eget hjem, og der bør gøres alt, hvad der er praktisk gørligt, for at gøre tilværelsen så tålelig som muligt for vore ældre medborgere.

Socialministeren (Eva Gredal):

Hr. Hagen Hagensen siger i begrundelsen for sit spørgsmål, at socialministeriets bekendtgørelse af 28. marts 1973 fratager beboere på alderdoms- og plejehjem adgang til sygesikringsydelser og dermed retten til at vælge eller bevare læge. Det er nu ikke rigtigt, at bekendtgørelsen fratager pensionisterne nogen ret. Den siger kun, at såfremt der under ophold på plejehjem er draget omsorg for beboernes sygesikring, har de ikke ret til ydelser efter sygesikringsloven. Der er derfor ikke noget i vejen for, at kommunalbestyrelserne kan vælge at lade beboerne på plejehjem stå i sygesikringen.

Hermed har jeg sådan set besvaret spørgsmålet, men jeg vil gerne føje til, at når vi indretter plejehjem på at modtage personer, der ikke længere kan klare sig i eget hjem selv med omfattende hjælp, og når der til hjemmet er knyttet højt kvalificeret personale, så må det vel i det lange løb være rigtigt, at hjemmet får hele ansvaret for en beboers behandling.

Derfor har social- og sundhedsmyndighederne i mange år ment det rigtigt, at et hjem har én ansvarlig læge, dels af hensyn til ensartethed i behandlingen, dels fordi det ikke samfundsøkonomisk er forsvarligt, at et større antal læger besøger samme plejehjem.

Det er rigtigt, som hr. Hagen Hagensen nævner, at det kan være tungt for ældre at forlade deres hjem for at komme på plejehjem, og derfor sættes der nu ind med hjælp, så de ældre kan blive i deres hjem så længe som overhovedet muligt, men det kan ikke undgås, at man på et plejehjem må give afkald på noget af det, man havde i sit eget hjem.

Jeg vil dog gerne tilføje, at socialministeriet for nylig har anmodet sundhedsstyrel-

[Socialministeren.]

sen om en udtalelse om fastlægeordningerne på plejehjemmene.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne sige tak til ministeren for den redegørelse, der blev givet for forholdene, som de er, og jeg har taget til efterretning, at kommunalbestyrelserne kan vælge, at beboerne står i sygesikringen og dermed har de rettigheder, der er forbundet dermed.

Men problemet, som er rejst, og som jo er rejst i pressen, er netop, om ikke det for de ældre undertiden kan være særdeles tyngende, at de ikke kan bevare noget af det, der hører deres egen person og deres egen persons omsorg til, og det vil i den forbindelse sige det frie lægevalg. Det siges af ministeren, at hjemmet får hele ansvaret for beboernes behandling, og det er vel så rigtigt, som det er sagt, men der kan alligevel godt for mig at se være behov for, at den læge, der virkelig kender den pågældende, der er anbragt i plejehjemmet, også får adgang til at behandle sin patient videre, selv om ansvaret for den behandling, der foregår, så i øvrigt hører til hjemmet.

Jeg er enig med ministeren i, at bestræbelserne bør gå på, at vore ældre medborgere længst muligt kan blive i eget hjem, men når de ikke kan det længere, synes jeg, at man i så høj grad, som det er gørligt, bør begrænse, hvad der følger af at blive anbragt i plejehjem, og jeg er derfor meget tilfreds med, at ministeren sluttede med at sige, at man har anmodet sundhedsstyrelsen om at finde frem til en ordning, hvorefter der ikke er påtvunget fast læge for dem, der er plejehjemsanbragt.

Socialministeren (Eva Gredal):

Blot en enkelt korrektion til det sidste. Det, jeg sagde, var, at vi havde bedt sundhedsstyrelsen om at vurdere fastlægeordningerne ved hjemmene. Vi har ikke truffet den endelige beslutning om, hvad der vil ske. Vi må først have sundhedsstyrelsens vurdering.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne føje til, at så beder jeg ministeren alvorligt overveje, når der kommer svar fra sundhedsstyrelsen med vurdering af fastlægeordningen, da at fravige denne, således at der bliver tale om, at vore ældre

medborgere får retten til at bevare deres egen læge efter eget valg — den person, som har kendt dem, og som ved, netop hvordan de egentlig bør have det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Albertsen* (S) til socialministeren:

„Vil ministeren tage initiativ til, at sociale selvejende institutioners ledelse fremtidig vælges på demokratisk vis, hvorved brugernes interesser kan sikres varetaget samtidig med, at ansvaret for institutionernes økonomiske dispositioner kan placeres?“
(Spm. nr. 321).

Skriftlig begrundelse.

Mange institutioner har igennem adskillige årtier fået overdraget betydelige arbejdsopgaver, som kun kan realiseres i kraft af store offentlige refusioner. Disse institutioners ansvarlige ledelser består almindeligvis af selvsupplerende bestyrelser, der kommer fra bestemte kredse uden at have hverken medarbejderrepræsentation eller repræsentanter fra brugerne af disse institutioner som valgte led i den ansvarlige ledelse.

En sådan styrelsesform må anses for udemokratisk og utidssvarende. Den seneste tids røre om sådanne institutioners dispositioner må også give anledning til bekymring for, hvorledes ansvarsfordelingen i realiteten er i slige foretagender. Et initiativ fra socialministeren med henblik på sådanne institutioners vedtægter, udarbejdet efter rimelige, demokratiske spilleregler, der samtidig tilgodeser såvel det offentlige som medarbejdernes og brugernes interesser, bør derfor omgående foretages, ligesom ministeren bør kunne fastsætte honorarer og lønninger for sådanne institutioners ledende personer.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg vil gerne benytte anledningen til at understrege, at efter bistandsloven er det fulde ansvar for institutionernes ledelse og drift, herunder også det økonomiske ansvar, henlagt henholdsvis til amtskommuner og kommuner.

Som det er tilfældet for de amtskommunale og kommunale institutioner, vil også de

[Socialministeren.]

private, selvejende institutioners økonomiske forhold blive fastlagt på de årlige budgetter, dvs. blive vedtaget af de ansvarlige amtsråd og kommunalbestyrelser, hvilket medfører, at institutionerne ikke kan disponere videre, end det offentlige har godkendt.

Som hr. Albertsen ved, bliver dette sikret ved de overenskomster om driften, der indgås mellem amtsråd og kommunalbestyrelser og de selvejende institutioner. Som bekendt er disse overenskomster en forudsætning for, at institutionerne overhovedet kan drives efter bistandsloven med tilskud fra det offentlige, og det er amtsrådenes og kommunalbestyrelsernes ansvar, at der ved indgåelsen af overenskomsterne sikres en forsvarlig drift. Til vejledning herom har jeg udsendt standardoverenskomster på såvel dag- som døgninstitutioner. Valget af selvejende institutioners bestyrelse må bero på vedtægten. Som bistandsloven er udformet, kan der ikke stilles krav om, hvilke interessegrupper der skal repræsenteres. Derimod vil der naturligvis i de vejledende cirkulærer, der snarest bliver udsendt om institutionerne, dels blive medtaget standardvedtægt, dels blive understreget det ønskelige i medarbejder- og forbrugerindflydelse.

Albertsen (S):

Jeg takker ministeren for svaret og ser, at ministeren i sin konklusion er enig i de ønsker, jeg har fremhævet. Jeg tror, det er særdeles nyttigt, at der i det cirkulære, som jeg forstår ministeren står over for at skulle udsende, bliver lagt vægt på de synspunkter, som jeg fremførte, nemlig at både brugernes og medarbejdernes repræsentation bliver varetaget på betryggende vis, hvilket i høj grad ikke er tilfældet på mange af de institutioner, der i øjeblikket har overenskomster med hensyn til driften.

En sådan holdning falder jo også sammen med den udvikling, der har præget bl. a. sparekasserne, som for nylig har fået andre vedtægter med hensyn til sammensætningen af ledelsen. Jeg tænker også på den udvikling, der er sket inden for børneforsorgen i så henseende, hvor man nu iagttaget hensynet til medarbejderrepræsentation. Jeg forstår, at ministeren i sin vurdering heraf har synspunkter, der falder sammen med det, jeg har fremhævet, og dermed er jeg tilfreds.

Jens Foged (V):

I anledning af den sidste udtalelse fra hr. Albertsen vil jeg gerne stille ministeren et par tillægsspørgsmål. Vil ministeren gribe ind over for selvejende institutioner, også hvor statutterne tydeligt angiver formen for valg af bestyrelse? Jeg forstod på hr. Albertsen, at det var det, han ville have ministeren til, og at han fandt overensstemmelse hermed i ministerens svar. Jeg har forstået det anderledes.

Mit spørgsmål går videre på: vil ministeren på den måde åbne muligheder for, at socialinstitutioner med eventuelt kristeligt sigte som bestyrelsesmedlemmer kan få påtvunget personer med modsat livsopfattelse?

Endelig et tredje spørgsmål: hvis ja, tror ministeren så ikke, at man derved hindrer ønskelige sociale initiativer af frygt for uønsket indblanding?

Socialministeren (*Eva Gredal*):

Jeg vil gerne sige til hr. Jens Foged, at i mit svar sagde jeg, at der kunne ikke stilles krav fra min side om, hvilke interessegrupper der skal repræsenteres, men at vi vil understrege i et cirkulære det ønskelige i, at der kommer forbruger- og medarbejderindflydelse. Jeg mener ikke, at der ved bistandsloven kan gribes ind i de bestående vedtægter, og kristelige organisationer mener jeg fortsat kan drive deres arbejde, som de hidtil har gjort.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Poul H. Møller* (KrF) til socialministeren:

„Kan ministeren efter den mellem CPSI og børne- og ungdomsværnet i Helsingørskommune den 8. december 1975 indgåede aftale, hvorunder der er taget hensyn til de intentioner, hr. Henning Becker har haft med de ca. 200 børn fra Sydvietnam, nærmere begrunde, hvorfor hr. direktør Holger Horsten den 9. februar tager afstand fra omtalte aftale?“

(Spm. nr. 324).

Skriftlig begrundelse.

Det er undertegnede indtryk, at de betydelige forskelle, der hersker mellem Vietnam og den danske nation i kulturel-social-ma-

[Poul H. Møller.]

teriel og andre henseender, medfører, at den person, der har ført de pågældende børn ud af det kaos, der herskede i Sydvietnam, og som i op til 6 år har kendt børnene og i samme årrække levet med befolkningen i det pågældende land, sidder inde med et erfaringsgrundlag, som ingen dansk myndighed kan se bort fra og ikke kan undvære, medens børnene opholder sig her i landet.

Poul H. Møller (KrF):

Mit spørgsmål til socialministeren blev stillet før politiaktionen mod de vietnamesiske børn i mandags oppe i Valby Ungdomsskole. Det er en ulykkelig hændelse, som er en foreløbig slutsten på en række misforståelser og kompetencestridigheder, og nu har vi senest i dag til middag hørt i radioavisen, at over 100 børn nede fra Roskilde er stukket af fra skolen.

Det er meget, meget ulykkeligt, at der ikke for længst er bragt ro om disse spørgsmål og disse børn. Jeg må erkende, at skylden ikke kan placeres på et enkelt menneske. Jeg erkender bl. a., at Henning Becker langtfra er nogen sleben diplomat, han er lidt kantet og kan godt være lidt voldsom, navnlig når han bliver presset. Men jeg mener stadig væk, at det må være børnenes tarv, det hele drejer sig om. Ikke kompetencestridigheder, ikke personlig fornærmethed, som der oses meget af i denne sag. Som vi var vidne til det i Birgitte-sagen, skal man ikke træde embedsmænd for nær, for så bliver de fornærmede, og så er det deres retigheder, det drejer sig om, og ikke børnenes tarv.

Vi må se at finde frem til, at der kommer en løsning på disse problemer, og derfor mit spørgsmål til socialministeren. Jeg håber på, at de senere dages uro kan give anledning til, at socialministeren nu griber direkte ind, således at ministeren medvirker direkte til, at der kommer ro om denne sag, således at børnene virkelig kan føle, at de bliver gæstfrit modtaget, og at de har udsigt til en rolig fremtid her i vort land.

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg skal besvare det af hr. Poul H. Møller stillede spørgsmål, og i den anledning skal jeg for det første bemærke, at der mig bekendt ikke er indgået en aftale mellem CPSI

og børneværnet i Helsingø om den i spørgsmålet nævnte sag. Derimod er det mig bekendt, at der den 8. februar 1976 er indgået en aftale mellem børne- og ungdomsværnet i Helsingø og Henning Becker. Som udgangspunkt angår denne aftale alene forholdet mellem Henning Becker og børneværnet, men derimod naturligvis ikke beslutningsbeføjelserne og ledelsesformen for den for statsmidler drevne institution i Helsingø. Den konsulentfunktion, der blev tillagt Henning Becker ved aftalen mellem ham og børneværnet, åbner adgang til, at Henning Becker, så længe han havde ophold på institutionen, kunne blive hørt af ledelsen.

Med hensyn til bemærkningen om direktør Horsten kan jeg sige, at direktør Horsten, efter hvad det er oplyst over for mig, alene har udtalt, at han ikke var bekendt med aftalen mellem børneværnet i Helsingø og Henning Becker, og at en sådan aftale ikke kunne gribe ind i de kompetenceforhold, der gælder for ledelsen og driften af institutionen.

Poul H. Møller (KrF):

Jeg takker for svaret fra socialministeren. Jeg vil godt lige ganske kort anføre, at direktør Horsten burde have kendskab til denne indgåede aftale, idet den er truffet mellem Helsingø kommune og det lokale CPSI. Det er en aftale, som netop rummer muligheder for, at der kunne falde ro omkring dette. Man var netop nået så langt nu, at man kunne påbegynde undervisning af børnene, og i det hele taget så det ud til, at det lå i et godt leje. Når formanden for det lokale børneværn deroppe, hr. Peter Petersen, pludselig foretager denne kovending, må jeg tro, at det skyldes påvirkning udefra, uden at jeg kan adressere det helt og holdent. Men jeg må dog sige, at i en tv-udsendelse forleden aften erkendte hr. Horsten, at han var vel vidende om og holdt orienteret om denne politiaktion deroppe i Valby, således at man må tro, der har været en vis forbindelse mellem disse to ting.

Det korte af det lange er, at det er at håbe, at man kommer til fornuft på dette område og ikke lader sig gå på af hr. Henning Beckers kantede sind, men at man forstår, at det er børnenes tarv, man skal varetage, og intet andet i denne sag.

Derfor henstiller jeg endnu en gang til

[Poul H. Møller.]

socialministeren, om det var muligt — jeg vil gerne medvirke dertil — at hr. Henning Becker får foretræde for socialministeren og får lov til på egen hånd at forelægge sagen set fra hans synspunkt, således at man kan komme til en ordening. Det at fjerne hr. Henning Becker fra disse børn, det skaber ikke ro, tværtimod; det har jo vist sig ved konsekvenserne af det, der skete forleden dag. Man ved, at disse børn, som er forældreløse og som har været gennem krigens gru og rædsel derude, ser op til hr. Henning Becker, hvordan han så end måtte være, som en far, som en ven, som en mand, der har frelst dem fra en sultedød osv. derude i Vietnam, og fjerner man ham, så fjerner man det eneste tilhørs punkt, disse børn faktisk har i denne verden. Derfor håber jeg på, at denne sag omsider kan bringes til afslutning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Honoré* (KrF) til udenrigsministeren:

„Er regeringen opmærksom på forfølgelse af religiøse mindretal i Malawi, og er der mulighed for at øve indflydelse til gavn for de forfulgte?“

(Spm. nr. 323).

Skriftlig begrundelse.

Forskellige beretninger, bl. a. fra Amnesty International, omtaler forfølgelse af religiøse mindretal i Malawi.

Bladet *Vågn Op* af 8. februar 1976 rummer talrige eksempler på en grusom behandling af sekten Jehovas Vidner i 1975, øvet af medlemmer af Malawis kongresparti og ungdomsforbund.

Da Danmark og andre vestlige lande bl. a. har et vist udviklingssamarbejde med Malawi, har regeringen måske mulighed for at påtale religionsforfølgelserne i dette land over for Malawis regering.

Honoré (KrF):

Ifølge oplysninger fra Amnesty International har Jehovas Vidner vakt Malawis kongrespartis vrede, bl. a. fordi vidner af religiøse samvittighedsgrunde nægter at erhverve medlemskort i kongrespartiet.

Ifølge meddelelser i bladet *Vågn Op* for

den 8. februar 1976 besluttede Malawis kongresparti i 1972 at iværksætte en omfattende økonomisk diskriminering af Jehovas Vidner. Dette førte til store udvandring til nabolandene. Da vidnerne vendte tilbage i 1975, tog grusomhederne imidlertid fat på ny. Ifølge republikken Malawis grundlov skal alle mennesker uanset farve, race eller tro nyde de samme rettigheder og friheder. Regeringen i Malawi har så vidt vides ikke søgt at hindre krænkelsen af disse grundlovs sikrede rettigheder for dette religiøse mindretal.

Derfor vil jeg spørge udenrigsministeren, om det er muligt, at den danske regering kan gøre Malawis regering opmærksom på, at der foregår grundlovsstridige handlinger, der udføres af bl. a. kongrespartiets ungdomsorganisation og lokalafdelinger, over for Jehovas Vidner; og er der ikke gode muligheder for en sådan kontakt med Malawis regering, da vi har et udviklingssamarbejde med denne regering?

Udenrigsministeren (*K. B. Andersen*):

Regeringen er selvfølgelig helt opmærksom på de beretninger, der fra forskellig side, bl. a. netop, som hr. *Honoré* sagde, fra Amnesty International er fremkommet om forfølgelserne i Malawi af Jehovas Vidner. Jeg kan også tilføje, at den danske ambassade for Malawi — den er som bekendt beliggende i Nairobi — følger sagen, men ikke har nogen mulighed for et førstehåndskendskab til den.

Hr. *Honoré* ved også, at regeringen gentagne gange i De Forenede Nationer — jeg gjorde det senest her i efteråret under generaldebatten — meget skarpt har taget afstand fra overgreb, som begås over for personer på grund af deres personlige overbevisning.

Jeg vil gerne nævne over for hr. *Honoré*, at spørgsmålet om forfølgelserne i Malawi også har været rejst over for os i en række henvendelser af forskellig art, og i besvarelse af de henvendelser har jeg sagt, som jeg også gerne vil gøre opmærksom på her i dag, at der er mulighed for den internationale ledelse for Jehovas Vidner til at indbringe disse forfølgelser for FN's menneskerettighedskommission og dens underkomité for beskyttelse af mindretal, som i øvrigt netop i denne måned beskæftiger sig med

[Udenrigsministeren.]

spørgsmålet om religiøse mindretal på det årlige møde i Genève. Hvis denne klageadgang benyttes, har man altså mulighed for her at få behandlet klagen.

Jeg tror ikke, vi får meget ud af at rette en direkte henvendelse til regeringen, men skal vi gøre det, så skal det være ud fra rent humanitære synspunkter og ikke ud fra vores bistandssamarbejde. Det kommer jo først og fremmest, skal vi sige almindelige borgere til gode, og jeg er meget sikker på, det er borgere, der har det samme syn på de mishandlinger, som hr. Honoré og jeg har, hvis de ellers turde give udtryk for det. Derfor vil jeg ikke mene, at vi på nogen måde skal ændre dette bistandssamarbejde, hvad hr. Honoré heller ikke foreslog. Jeg forstod det sådan, at hr. Honoré sagde: det giver os måske en mulighed for at sige noget til regeringen. Det kan vi muligvis også gøre i en situation, hvor vi finder det rigtigt. Jeg tror i første omgang, det vil være bedre — som vi har foreslået de folk, der har skrevet til mig om det — at henvende sig til Menneskerettighedskommissionen og prøve at benytte sig af den klageadgang, man dér har.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Erlendsson* (FP) til arbejdsministeren:

„Hvorfor påtager arbejdsministeriet sig undervisningsmæssige opgaver inden for uddannelsen af fiskere, når disse opgaver allerede varetages på fuldt betryggende måde af direktoratet for søfartsuddannelser under handelsministeriet?“

(Spm. nr. 326).

Skriftlig begrundelse.

Arbejdsministeriet har igangsat fiskerkursus trin I, til hvilket formål skipperskolerne i december sidste år blev anmodet om at stille lokaler og lærerkræfter til rådighed.

Direktoratet havde i begyndelsen af februar endnu ikke fået oplysning om, med hvilke fag og i hvor stor udstrækning specialarbejderskolerne ønskede at benytte skipperskolerne og disses lærere, men man modtog en kursusbeskrivelse. Direktoratet for søfartsuddannelser har knyttet følgende kommentarer dertil: Fiskerkursus trin I er efter direktoratets opfattelse alt for ambiti-

øst. Det vil i den til rådighed afsatte tid ikke være muligt at opnå en rimelig indlæring, og udgifterne til kursus må derfor anses for at være spildt.

Erlendsson (FP):

Det har ofte været hævdet, at det vil være en fordel, om alle uddannelser blev samlet under ét ministerium. Forslaget har dog utvivlsomt også ulemper. Men en af fordelene ville nok være, at overlapninger på det undervisningsmæssige område herved kunne undgås. En sådan uheldig overlappning mener jeg vi har eksempel på i den sag, jeg har draget frem.

Fra arbejdsministeriets side har man ønsket at igangsætte et fiskerkursus trin I, og til hjælp for dets gennemførelse har man henvendt sig til nogle skipperskoler for at anmode om, at der kunne stilles lokaler og lærerkræfter til rådighed. Kurset skulle i øvrigt afholdes i specialarbejderskolens regie.

På skipperskolerne spurgte man naturligvis om, hvad man ønskede af hjælp, i hvor høj grad man ønskede at belaste skipperskolerne. Da der imod de aftaler, der var indgået på et møde i søfartsuddannelsesrådet, ikke var fremkommet nærmere oplysninger om kursusindholdet, udbad direktoratet for søfartsuddannelsen under handelsministeriet sig sådanne oplysninger. I begyndelsen af februar havde man endnu ikke fået oplysning om, hvilke fag det drejede sig om, i hvor stor udstrækning specialarbejderskolerne skulle benyttes, og hvor meget man fra specialarbejderskolerne ønskede at benytte skipperskolerne og disses lærere. Men man modtog i direktoratet for søfartsuddannelsen en kursusbeskrivelse. Dette materiale blev gennemgået, og uddannelseskonsulenten inden for søfartsuddannelsen har udtalt, som jeg har refereret i begrundelsen for mit spørgsmål til arbejdsministeren, at fiskerkursus trin I efter direktoratets opfattelse er alt for ambitiøst. Man skriver:

„Der vil i den tid, der er afsat til rådighed, ikke være mulighed for at opnå en rimelig indlæring, og udgifterne til kursus må herefter anses for at være spildt.“

På det grundlag har direktoratet derfor ikke ønsket at medvirke, men man har samtidig sagt, at man gerne vil stå til rådighed med kurser med mere realistisk indhold med hensyn til materiale og assistance.

Arbejdsministeren (*Erling Dinesen*):

Jeg kan ikke helt acceptere den fremstilling, hr. Erlendsson har givet af udviklingen på dette felt. Men lad mig sige, at der har tidligere, senest i 1973-74, været gennemført kursus for specialarbejdere inden for fiskerierhvervet i henhold til loven om erhvervs-mæssig uddannelse af specialarbejdere osv. I 1974 udløb den midlertidige samarbejdsaf-tale med direktoratet for søfartsuddannel-serne, og denne aktivitet blev indstillet for et stykke tid.

Herefter skete der så det, at brancheud-valget for uddannelse af specialarbejdere inden for fiskerierhvervet — et brancheud-valg, der er paritetisk sammensat af repræ-sentanter for fiskeriet, arbejdsgiverorganisa-tioner og arbejderorganisationer — pressede på for at få genoptaget uddannelsen af fi-skere på specialarbejderskolerne. Fra bran-cheudvalgets side har man især peget på, at disse uddannelser har betydning i følgende relationer: behandlingen af og kvaliteten af de landede fisk, behovet for omskoling fra industrifiskeri til konsumfiskeri, behovet for en større viden hos fiskerne om sikkerheds-mæssige spørgsmål. Fiskerierhvervet er som bekendt et af vore farligste.

Det er rigtigt, som spørgeren anfører, at fiskerifaglig uddannelse også tilbydes på skipperskolerne, men disse skoler sigter jo først og fremmest på at give en grundud-dannelse til de helt unge. Voksne specialar-bejdere inden for dette område har derimod ikke økonomisk mulighed for at gå ind i disse uddannelser, som ofte heller ikke vil vise sig helt at svare til deres behov. Hvis der ikke til disse mennesker tilbydes special-arbejderkurser med den dertil knyttede godtgørelsesordning, ja, så får de normalt slet ingen uddannelse, så enkelt er det. Det er for dette voksne klientel, der i reglen har betydelig erhvervs erfaring inden for fiske-riet, at kurserne på specialarbejderskolerne er tilrettelagt. Kurserne har derfor kunnet gøres ret koncentrerede, og brancheudvalget har tillid til, at de ikke er for ambitiøst an-lagt til dette særlige klientel.

Men i øvrigt er der foreløbig tale om et forsøgs kursus, og der har indtil nu kun væ-ret gennemført 1 kursus; 2 andre er i gang, og yderligere 3 er planlagt. Det er for tidligt at sige noget om erfaringerne, men kurset

vil selvsagt blive ændret, hvis erfaringerne viser sig at tale for det.

Må jeg til afslutning bemærke, at der, inden denne uddannelsesaktivitet på ny blev sat i gang, har været ført forhandlinger med bl. a. søfartens uddannelsesråd, og under disse forhandlinger opnåedes der enig-hed dels om diverse grænsedragnings-spørgsmål mellem de to uddannelsessyste-mer, dels om en løbende samordning mellem brancheudvalget og direktoratet for søfarts-uddannelserne. Direktoratet er også indbudt til at deltage i afslutningen af de enkelte forsøgs kurser, og vi er fra arbejdsministe-riets side i alle henseender indstillet på at samarbejde omkring løsningen af disse pro-blemer, sådan at der opnås den størst mulige samordning af uddannelserne og den bedst mulige udnyttelse af de eksisterende perso-nale-, lokale- og materielmæssige ressourcer.

Erlendsson (FP):

Ja, dette samarbejde har nu ikke været særlig godt efter de oplysninger, der er til-gået mig. Når nu arbejdsministeren siger, at disse kurser er beregnet på fiskere, der har en betydelig forhåndsviden, så er det i hvert fald ikke rigtigt, for det fremgår af de oplys-ninger, direktoratet har modtaget, at der til fiskerkursus trin I indbydes kursister, der ikke tidligere har haft beskæftigelse ved erhvervsfiskeri.

Når man ser på, hvilket mægtigt indhold af faglig art man mener at skulle gennemgå i løbet af meget kort tid, så må man også få det indtryk, at den uddannelse, man gen-nem dette kursus kan få, er ganske uden erhvervs-mæssig interesse, uden erhvervs-mæssig betydning, uden faglig erhvervs-mæssig betydning.

Jeg kan bare nævne et eksempel som far-tøjslære. Hertil er der afsat 14 timer. Kursi-sten skal kunne beskrive de sikkerhedsmæs-sige forhold omkring og kunne forklare den praktiske udførelse af skalkning og lukning samt lastning. Der løses såvel gruppe- som enkeltmandsopgaver. Der forudsættes i lø-bet af de 14 timer besøg på en kutter. Der nævnes i kursusbeskrivelsen som vigtige punkter, der skal behandles, ca. 220 navne og processer. Under emnet lastning skal behandles så omfattende emner som vægt-

[Erlendsson.]

fordeling og stabilitet, fiskens stuvning og bevaring samt ventilation. Regnes kutterbesøget inklusive transporttid til 4 timer, havest til resten 10 timer à 45 minutter, hvilket er ca. 2 minutter pr. emne inklusive løsning af opgaver. Det må anses for uforsvarligt.

På samme måde går det med fiskens behandling, med det, der skal behandles under net, wirer og tovværk, med radiotelefoni, med styring af sejlads og endelig med emnerne sikkerhed og redningsmidler. Hertil er afsat 10 timer. Ved direktoratets basiskurser anser man 20 timer som minimum kun til undervisning i redningsmidler og deres rette brug, og det er kun en del af det emne, der skal behandles under sikkerhed.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Hvordan samarbejdet forløber sådan i det daglige, skal jeg ikke kunne udtale mig om, men når hr. Erlendsson påstår, at den uddannelse, der er tale om her, er uden faglig betydning, så synes jeg, der er grund til at gøre opmærksom på, hvem det er der har tilrettelagt den, hvem det er der har ønsket den. Det brancheudvalg, der har tilrettelagt denne uddannelse, består af 8 medlemmer, 2 er udpeget af Dansk Fiskeriforening, 2 af Danmarks Havfiskeriforening og 4 af fiskernes fagforeninger, der henhører under Specialarbejderforbundet.

På et brancheudvalgs møde den 24. september 1975 blev der opnået enighed om, at der snarest skulle genetableres uddannelse af disse fiskere, altså i arbejdsministeriets regie, og på et brancheudvalgs møde den 8. december godkendte brancheudvalget, som altså består af fagenes egne folk, de undervisningsplaner, der i mellemtiden var udarbejdet af en arbejdsgruppe under brancheudvalget.

Sådan er forholdene. Det er ikke noget, arbejdsministeriet sådan har fundet på ganske uden videre. Det er på samme måde som inden for andre områder under specialarbejderuddannelsen branchens egne folk, der har sagt: der ligger et behov her, som vi må se at få opfyldt. Det er det, der er sket, og jeg mener, det er meget nødvendigt og meget rigtigt, at det er gjort, også på den måde, som det er sket her.

Erlendsson (FP):

Mon ikke det er arbejdsministeren, der ønsker den undervisning henlagt til specialarbejderskolerne? Fiskerne er vant til at komme på skipperskolerne, dér får de deres uddannelse, dér bliver de uddannet som kystskippere, som sætteskippere II og I, dér bliver de uddannet som fiskeskippere. Men humlen ved det hele er måske den forskel med hensyn til udbetaling af studieløn, kan man kalde det, som der er tale om, når det drejer sig om på den ene side specialarbejderskolerne under arbejdsministeriet, der synes at have meget store beløb til rådighed for undervisningen, og på den anden side den betaling, man kan få på alle andre erhvervsskoler.

Det er rigtigt, som ministeren sagde, at der har været en forsøgsundervisning, som nu er standset. Jeg kan godt sige, hvorfor den er standset. Det var, fordi man prøvede at lægge første halvdel, en 8-9 uger, af sætteskipperuddannelsen over på specialarbejderskolen, men man opdagede, at den faglige viden, som eleverne kom med derfra, var så ringe, at man ikke kunne bygge videre på den på skipperskolen. Og så var der én ting til, som komplicerede forholdet. Mens eleverne gik på specialarbejderskolen, fik de pr. uge lige så meget udbetalt, som de får pr. måned i skipperskolen. Det er et uanstændigt konkurrenceforhold mellem de forskellige ministerier på det undervisningsmæssige område.

Får arbejdsministeriet en god idé med hensyn til en eller anden uddannelse, så ville det være naturligt, at man i stedet for at opbygge nye institutioner gik til de bestående institutioner og forsøgte at få en sådan uddannelse ind dér, hvor man har forstand på den, og hvor man i årevis, i masser af år, har beskæftiget sig med de pågældende emner.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Det er klart, at arbejdsministeriet gerne vil søge at leve op til det vældige behov, der findes blandt voksne ikke-faglærte arbejdere ude over landet. Vi har 400.000-500.000 ikke-faglærte, som vi ikke har sørget særlig godt for, da de var helt unge, hvor de ikke fik mulighed for at få en erhvervsfaglig grunduddannelse. Dem skal vi både af hen-

[Arbejdsministeren.]

syn til de mennesker, det drejer sig om, og af hensyn til dansk produktion, dansk erhvervsliv sørge for at sikre den uddannelse, de ikke fik på et tidligere tidspunkt, og hvordan gør vi det? Det gør vi ikke ved at sige til familieforsørgere, måske med børn: nu kan I bare tage 3-6 uger eller 9 måneder på et kursus uden at få en erstatning for den arbejdsfortjeneste, I mister. Det er simpelt hen et retfærdighedskrav, at disse mennesker får en rimelig erstatning for den indtægt, de mister, når de tager en sådan uddannelse.

Her er det ikke arbejdsministeriet, der har presset på. Det er fagets egne organisationer, der har ønsket denne uddannelse. Der er så lidt jalousi over til en anden uddannelsesgren, det skal jeg ikke kunne udtale mig om, men det kan i alle tilfælde ikke betyde, at vi fraviger den linje, som vi mener er rigtig, hvorefter vi efterhånden er kommet op på, at en 40.000-50.000 ikke-faglærte arbejdere får en specialarbejderuddannelse, som gavner dem og gavner samfundet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Wilhelm* (VS) til finansministeren:

„Vil ministeren sørge for, at den ramme for besparelserne på daginstitutionerne, som blev vedtaget af folketinget den 30. april 1975, respekteres, indtil noget andet måtte blive vedtaget?“

(Spm. nr. 328).

Skriftlig begrundelse.

Som bekendt havde folketingets vedtagelse af 30. april 1975 karakter af en begrænsning af rammerne for besparelserne på daginstitutionerne, idet der var tale om en tilbagekaldelse af den dobbeltbesparelse, der fejlagtigt var blevet vedtaget under de kaotiske afstemninger om finansloven.

Bag vedtagelsen af 30. april lå erkendelsen af, at det ville få katastrofale følger for standarden på daginstitutionerne, hvis man oven på den store besparelse, som var foreslået af partiet venstre, gennemførte den besparelse på 25 mill. kr., som socialdemokratiet havde foreslået som alternativ, men som fejlagtigt ved afstemningerne var blevet vedtaget som en yderligere besparelse.

Imidlertid er der siden sket det, at den måde, beslutningerne af 30. april rent administrativt er søgt iværksat på, har ført til, at besparelsen for det kommende finansår, såvel beløbsmæssigt som målt i personale-reduktion, vil blive langt større end vedtaget af folketinget den 30. april. Det drejer sig om ca. 1.000 ansatte og om ca. 40 mill. kr., altså en overskridelse, som er endnu større end den dobbeltbesparelse, som kom i stand ved fejlfafstemningen, og som gav anledning til folketingets korrigerende beslutning af 30. april.

Det må derfor betragtes som en selvfølge, at regeringen — indtil andet måtte blive vedtaget — respekterer vedtagelsen af 30. april 1975 og herunder korrigerer de administrative bestemmelser, som har vist sig at ville føre til en ny og større dobbeltbesparelse.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Socialministeren vil besvare dette spørgsmål.

Wilhelm (VS):

Så må jeg måske først sige, at jeg egentlig har stillet mit spørgsmål til statsministeren og fik at vide, at regeringen foretrak, at finansministeren svarede. Nu er det så socialministeren. Det synes jeg egentlig er en mærkelig trafik, men det er da i orden for mit vedkommende. Når man spørger:

„Vil regeringen sørge for, at den ramme for besparelserne på daginstitutionerne, som blev vedtaget af folketinget den 30. april 1975, respekteres, indtil noget andet måtte blive vedtaget?“,

så har dette ikke specielt med socialministeren eller specielt med finansministeren at gøre, men det må naturligt være regeringschefens ansvar at svare på det. Men det er da i orden, at regeringen tegnes af socialministeren i dag i dette spørgsmål.

Baggrunden er ikke, at VS på nogen som helst måde synes, at de besparelser, der er vedtaget, er i orden — det får vi lejlighed til at vende tilbage til under debatten næste torsdag om den forespørgsel, VS har rejst — men at det nu er klart, at disse besparelser, både hvad angår kroner og øre, og hvad angår fyring af mennesker pr. 1. april, bliver langt, langt større end det, der lå i beslutningen fra den 30. april. Det er ikke nyt for

[Wilhelm.]

os, det påviste vi i sommerens løb, da resultatet af socialstyrelsens nye normeringsregler, brøker osv. dukkede op. Jeg stillede spørgsmål på spørgsmål til socialministeren i august, september, oktober måned, der viste, at kommune for kommune blev disse fyringer dobbelt så store i antal, som man havde forudset, og da fik vi løftet om, at hvis det viste sig at holde stik, så skulle man nok holde nøje øje med det, og selvfølgelig ville man ikke fyre flere, end man var absolut forpligtet til ved beslutningen af 30. april. Nu er det en kendsgerning — hvad vi var alene om at sige i august-september sidste år — at der fyres ca. 1.000 flere, end det egentlig var vedtaget, og at der spares — tallet 40 mill. kr. har været nævnt, det kan jeg ikke kontrollere, men et millionbeløb mere, end man egentlig havde vedtaget.

Derfor må vi spørge, om man vil respektere den beslutning fra 30. april. Vi var ganske vist ikke lykkelige for den, det ved enhver, men vi vil dog ikke se passivt på, at man går hen og gør det værre. Hvorfor sidder man egentlig og forhandler med hr. Brusvang, hr. Jens Møller, fru Grethe Philip eller nogen som helst, når det, det her drejer sig om, er, at administrative fejl i socialstyrelsen med de nye brøker har vist sig at føre til større besparelser, flere fyringer, end man egentlig havde vedtaget? Hvorfor gør regeringen, socialministeren, ikke blot disse fejl gode igen ved at ændre på de brøker, ændre på de normeringer, så de kommer i takt med det, man faktisk vedtog den 30. april.

Socialministeren (Eva Gredal):

Der er spurgt, om ministeren vil sørge for, at den ramme for besparelserne på daginstitutioner, som blev vedtaget af folketinget den 30. april, respekteres, indtil noget andet måtte blive vedtaget, og hertil kan jeg svare: ja.

Wilhelm (VS):

Jeg bliver nødt til at bore lidt i det her. Der har været debat om, efterhånden i ugevis i hvert fald — for vores vedkommende i månedsvis, for vi har vidst det her, som det fremgår af folketingsforhandlingerne og spørgsmålene, der er stillet fra vores side, vi har vidst det meget længe — at der ville blive tale om større besparelser og flere fy-

ringer. Det, der har været fremme her i de sidste uger især, er, at man forhandler, at ministeren, at regeringen, socialdemokratiet i denne sag åbenbart har givet de andre partier en eller anden mulighed for at sige ja eller nej til, om de vil korrigere de fejl, der har ført til ekstrabesparelserne og ført til ekstrafyringerne. Derfor er det ikke tilfredsstillende, at ministeren her bare siger ja. Så må vi have det pindet ud.

Spørgsmålet går på, om man vil respektere den ramme for besparelserne. Betyder ministerens svar, at man vil garantere, at der ikke på daginstitutionsområdet i næste finansår spares én krone mere end de 87 mill. kr. på lønningsbudgettet — i 1974-kroner, ganske vist — som var aftalt i 30. april-beslutningen, og at der ikke vil blive nedsat personale med én person mere end de 3.600, som lå i forudsætningerne for vedtagelsen den 30. april? Er det det, der ligger i et ja her? Og kan vi så fra nu af føle os sikre på, at hverken hr. Brusvang, hr. Jens Møller eller nogen som helst andre har mulighed for at forhindre, at de dispensationer, som er mulige ved ekstrabesparelsen, kommer ud til kommunerne?

Socialministeren (Eva Gredal):

Jeg skal ikke her uddybe mit svar nøjere, men jeg vil gerne henvise til, at VS har rettet en forespørgsel til socialministeren, og jeg går ud fra, at vi får lejlighed til at uddybe spørgsmålet i forbindelse med den forespørgselsdebat i næste uge.

Wilhelm (VS):

Dette her er en enkelt lille forløber for en langt mere generel forespørgselsdebat om standarden, om normeringerne i almindelighed på daginstitutionerne, og dette her enkle lille spørgsmål må kunne besvares præcist — og også nøjere, når jeg nu har stillet tillægsspørgsmål.

Det, der er fremme, er, at hvis man ikke ændrer på de fejlregninger og de forglemmelser, man lavede i socialstyrelsen, da man ændrede brøkerne i sommer, og som vi påviste allerede dengang, så fyres der ca. 1.000 personer mere, end der var aftalt, og der spares et betydeligt beløb mere, end man egentlig gensidigt havde forpligtet hinanden til. Det er for os en lille forløber, men den sag skulle gerne være afklaret, inden en for-

[Wilhelm.]

nuftig debat — som vi regner med på næste torsdag — om den almindelige standard på daginstitutionerne begynder.

Derfor må vi have at vide præcist i dag: kan socialministeren garantere, at man ikke med én person og ikke med én krone vil gå ud over de besparelser, der blev aftalt den 30. april? For at sige det præcist igen: det var 87 mill. kr. på lønningsbudgettet i 1974-kroner, og det var 3.600 heltidsstillinger, fordelt mellem 900 pædagoger og 2.700 medhjælperne.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Anden næstformand (*Nathalie Lind*):

Fra justitsministeren er modtaget skriftlig besvarelse af et af medlem af folketinget Voigt stillet spørgsmål (nr. 290). Spørgsmålet og besvarelsen vil blive optaget i Folketingstidende.

Skriftligt besvaret spørgsmål.

Af Voigt (FP) til justitsministeren (4/2 76):

„Ministeren bedes venligst oplyse, hvor højt støjniveauet er tilladeligt i væverier, og samtidig udrede, på hvilket grundlag ministeren i et svar på spørgsmål 260 kan hævde, at støjniveauet i væveriet i Horsens statsfængsel kan svare til niveauet i andre væverier, så længe man ikke har konstateret den reelle støjstyrke, samt oplyse, hvilke dispensationer der er givet med hensyn til væveriet i Horsens statsfængsel og af hvilke kompetente myndighed er.“

(Spm. nr. 290).

Begrundelse.

Ministeren har i et tidligere svar til mig oplyst, at han ikke kender støjdecibel'en i væveriet i Horsens statsfængsel. Ministeren siger også i sit svar, at der bliver udleveret ørepropper. Det sidste er ifølge de indsatte ikke korrekt, man har kun adgang til almindeligt vat.

I mit tidligere stillede spørgsmål bad jeg klart og tydeligt om at få støjdecibel'en i væveriet opgivet. Jeg skal derfor høfligt anmode ministeren om at give mig denne

støjdecibel eller meddele mig, at han ikke kan besvare spørgsmålet.

Justitsminister *Orla Møllers* svar (13/2 76):

Der er ikke fastsat bestemte grænser for det tilladelige støjniveau i væverier, men spørgsmålet om, hvorvidt støjniveauet er acceptabelt, afgøres af arbejdstilsynet.

Oplysningen i svaret på spørgsmål 260 om, at støjniveauet i væveriet i statsfængslet i Horsens svarer til niveauet i øvrige væverier, bygger dels på personalets kendskab til forholdene i andre væverier, dels på, at arbejdstilsynet ikke har fremsat indsigelser mod støjniveauet. Der er som følge heraf ikke foretaget måling af „støjdecibel'en“.

Der har aldrig været søgt om eller givet dispensationer med hensyn til væveriet i statsfængslet i Horsens.

I begrundelsen for spørgsmålet er det anført, at det i svaret på det tidligere stillede spørgsmål er oplyst, at der bliver udleveret ørepropper, men at dette ifølge de indsatte ikke er korrekt, idet man kun har adgang til almindeligt vat.

Som tidligere oplyst er der til såvel indsatte som personalet stillet høreværn til rådighed i form af godkendte ørekopper og hørevat.

Man vendte herefter tilbage til dagsordenens punkt 1, der var:

Forespørgsel til justitsministeren af Ib Nørhund (DKP) og Gert Petersen (SF).

(Forespørgsel nr. X).

Forhandlingen genoptoges.

Sigsgaard (VS):

I anledning af, at justitsministeren igen har hævdet, at der ikke sker aflytning af folk, der udøver lovlig politisk virksomhed her i landet, vil jeg godt, som et led i debatten, give referat af et lille hændelsesforløb i begyndelsen af det såkaldte røde kabinets tid, hvor SF var støtteparti for den socialdemokratiske mindretalsregering, som vi havde dengang, og hvor bl. a. jeg var medlem af det samarbejdsudvalg mellem de 2